

HUIS

DOUCHAAR

Het notitieboek van een geduldige zoektocht

ABSTRACT

In deze thesis wordt zo duidelijk en uitgebreid mogelijk het bestaan van Woning Douchar, naar een ontwerp van Léon Stynen, toegelicht. Het onderzoek dat werd gevoerd is niet zozeer gestart met een onderzoeksvraag maar kan gezien worden als een geduldige zoektocht dewelke als doel begrip, bewustwording en waardering voor de architectuur van Léon Stynen heeft.

In het eerste hoofdstuk zal er een duidelijke achtergrond worden gecreëerd zodat het makkelijker wordt om later het pand te begrijpen. Deze analyse tracht inzicht te brengen in het oeuvre en het leven van Léon Stynen evenals zijn verschillende inspiratiebronnen. Deze informatie is verkregen door onderzoek te voeren op literair niveau.

In het tweede hoofdstuk gebeurt dit onderzoek op een artistieke manier. De structuur van dit hoofdstuk is gebaseerd op de titel van een artikel dat OUD (1890-1963) in 1927 uitgaf in de eerste aflevering van Internationale Revue 110, genaamd "De Woning - De Straat - De Stad" (Den boef & Van Faassen, 2013, p.84). Hierin zal een blik worden geworpen op de architecturale bewegingen die plaats vonden tijdens het interbellum in België. Verder zal ook getracht worden het pand in een juiste context te plaatsen. Belangrijk in dit hoofdstuk is het samenspel van tekst en beeld dewelke elkaar in deze analyse aanvullen. Als student interieurarchitectuur is het logisch dat de nadruk tijdens dit onderzoek vooral op De Woning ligt.

WOORD VAN DANK

Na een lange en bewogen tocht wil ik graag de mensen bedanken die samen met mij op weg zijn geweest om mijn masterproef tot een goed einde te brengen. In het bijzonder wil ik enkele mensen vernoemen die mij hebben bijgestaan tijdens het ontwerpen en schrijven.

Graag bedank ik Bie Plevoets voor haar groot vertrouwen en bemoedigende ondersteuning.

Graag bedank ik Vittorio Simoni voor zijn gedrevenheid en aanstekelijk enthousiasme.

Graag bedank ik Philippe Swartenbroux voor zijn open blik en bijzondere empathie.

Graag bedank ik mijn moeder voor haar eindeloos geduld en onvoorwaardelijke zorgzaamheid.

Hartelijk bedankt!

INHOUDSTABEL

<u>Abstract</u>	03
<u>Woord van dank</u>	04
<u>Inleiding</u>	11
Context	12
Methodologie	15
<u>1. Achtergrond</u>	17
Leon Stynen	
Leven	20
Werk	22
Inspiratie	24
Een nieuwe architectuur	
Het Nieuwe Bouwen	
<u>2. Voorgrond</u>	33
2.1 De Woning	
Doorheen de tijd	37
Heden ten dage	38
Gelaagdheid	42
Bedrijf	
Familiëleven	
Rust	
Het binnenhuis	49
De hal	
De beste kamer	
De woonplaats	
De kast	
Het raam	
De zitbank	
De haard	
De keuken	
De slaapkamer	
De badkamer	
Tweestrijd	67
Conceptueel	68
2.2 De straat	
De Koningin Astridlaan	77
De misdaad	80
Het manifest der verzuim	81
De bevrijding	81
2.3 De Stad	
Van hazelarenbos	87
Tot Hoofdstad van de Smaak	88
Goedemorgen	89
<u>Discussie</u>	93
<u>Referentielijst</u>	94
<u>Afbeeldingen</u>	96

"De schoonheid in onze samenleving is niet te vinden daar,
Waar men met het hoofd in de handen peinst,
Maar daar, waar men met hoofd en handen werkt,
Waar men strijd voert tegen de materie,
Waar men leeft en waar men het leven overwint."

- Theo van Doesburg (1883-1931)
(Van Doesburg, 1983, p.39)

INLEIDING

De liefde voor architectuur is vanwege mijn bacheloropleiding enkel maar toegenomen. Het is interessant om na te denken over architectuur, om architectuur te leren begrijpen en te kunnen plaatsen in zijn context. Toch werd ik doorheen de jaren soms verrast over de rationele manier waarop men met architectuur omgaat. Het verwonderde me hoe vaak men de poëtische kracht van architectuur vergeet en louter en alleen praktisch probeert te handelen. Het is nochtans de taak van de ontwerper om architectuur niet uitsluitend langs praktische wegen te benaderen maar ook oog en oor te hebben voor verhaal en beleving. Alleen dan kunnen functionaliteit en schoonheid samen een evenwichtig geheel vormen met een poëtische architectuur als resultaat.

CONTEXT

In alle eerlijkheid moet ik bekennen dat ik voor de start van mijn masterproef weinig notie had over het bestaan van Woning Douchar. De woning lijkt zich dan ook erg afzijdig te houden binnen het straatbeeld. Het leegstaand pand wordt dusdanig gecamoufleerd met een groot reclamepamflet en graffitikunst van amateuristische straatartiesten. Na wat zoekwerk was de verrassing echter groot. Het pand zou al sedert 2010 beschermd zijn. Het lijkt er nochtans sterk op dat, beschermd of niet, dit architecturaal juweel op weinig waardering kan rekenen. Dit is merkbaar aan de verschillende sporen van vandalisme die zowel aan de buitenzijde van het pand als op de rest van de site waar te nemen zijn. Bij het bezoek aan het pand werd mijn verbijstering echter nog groter. Zo blijken er aan de binnenzijde ook duidelijke sporen van vernieling en krakers te bemerken. Deze huidige stand van zaken zal later in deze thesis nog uitvoerig besproken worden op verschillende niveaus.

Ondanks deze grote verwaarlozing is doorheen de achteruitgang nog steeds het uitgesproken architecturale karakter van het pand waar te nemen. De woning is zuiver georganiseerd omheen een centraal gelegen vestibule. Doorheen het verval is ook de lichtheid en luchtigheid van het pand nog onmiskenbaar aanwezig. Deze zijn eigenschappen die als sterke potentiële waarden kunnen gezien worden en hebben dan ook een blijvende indruk op mij nagelaten. Na dit bezoek is echter de drang aangewakkerd om een antwoord te vinden op de vraag die me sinds de start van deze masterproef bezighoudt: "Hoe is het mogelijk dit schitterende architecturale meesterwerk zomaar uit het oog te verliezen?".

Het doel van deze thesis is in de eerste plaats Woning Douchar te begrijpen om later, tijdens het ontwerpproces, verantwoorde oplossingen voor eerstgenoemde problemen te bieden. Om dit te kunnen is het voornamelijk een beter inzicht te krijgen in het repertoire van Léon Stynen (1899-1990) en zijn tijdgenoten. Daarnaast is het ook interessant een blik te werpen op de sociale invloeden die speelden tijdens de architecturale ontwikkelingen gedurende het interbellum. Het belang van de ruimtelijke context binnen dit onderzoek mag ook niet uit de weg gegaan worden. Verder is het bedachtzaam inzicht te krijgen over de verschillende stromingen en personen die invloed hebben gehad op de levensloop en het werk van Léon Stynen.

Fragment uit 'Une petite maison'

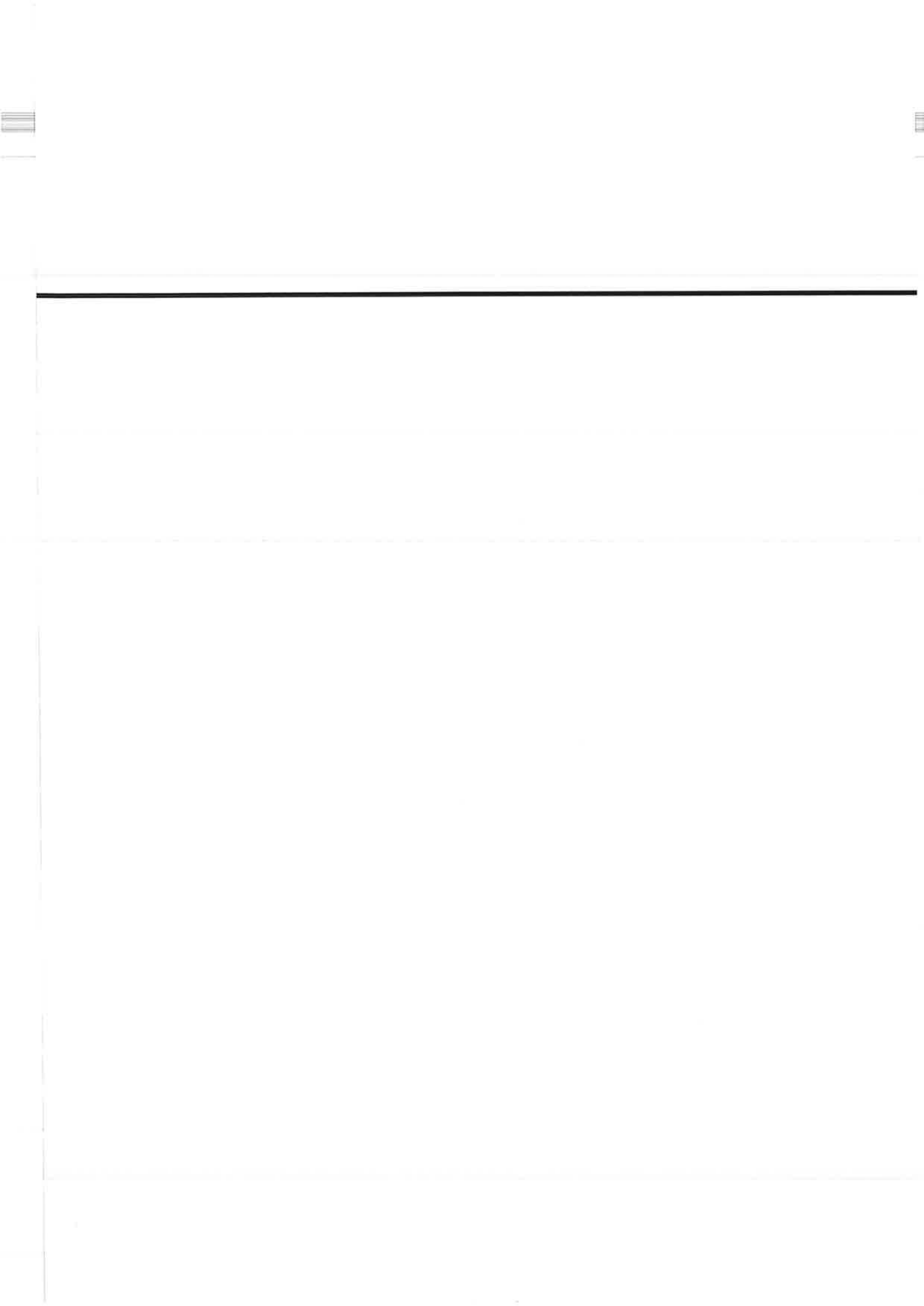
METHODOLOGIE

Voor zowel het onderzoek als het ontwerp start men altijd met een analyse. Deze analyse moet helpen om meer inzicht te bekomen en een uitgebreide bagage aan informatie op te bouwen. Er is getracht deze analyse op verschillende niveaus te voeren. De scriptie is niet zozeer gestart vanuit een specifieke onderzoeksvraag maar kan eerder gezien worden als een geduldige zoektocht. Een lange, boeiende queeste naar begrip, bewustwording en waardering voor de architectuur van Léon Stynen, maar voor Woning Douchar in het bijzonder.

De scriptie is opgebouwd in twee delen. Deel één is een theoretische analyse waarin verschillende bestaande onderzoeken naar het werk van architect Stynen en Woning Douchar toegelicht worden. Op deze manier wordt er een voorgrond gecreëerd die van belang is om mijn gekozen project goed te begrijpen. Zo kan het project in de juiste context en tijdsgeest geplaatst worden. Verder is het ook van groot belang te begrijpen vanuit welke idealen en uitgangspunten de architect te werk ging.

Het tweede, meer praktische deel van deze scriptie bevat onderzoek op artistiek niveau. Mijn inspiratie voor het voeren van deze analyse vond ik in het boek 'Une petite maison' door Le Corbusier (1887-1965) (Le Corbusier, 1954, p.1-83). In dit boek wordt op een heldere en eenvoudige manier de analyse van een woning gemaakt. De analyse is een sterke samenhang tussen beeld en literatuur met als doel dat beiden elkaar versterken en aanvullen zonder afbreuk te doen aan elkaar. Om dit praktische deel vorm te geven is er getracht een zuivere structuur te creëren. Deze structuur is gebaseerd op de titel van een artikel dat OUD (1890-1963) in 1927 uitgaf in de eerste aflevering van Internationale Revue 110, genaamd "De Woning - De Straat - De Stad" (Den boef & Van Faassen, 2013, p.84). Als student interieurarchitectuur is het logisch dat de nadruk van dit onderzoek vooral op De Woning ligt.

Deze scriptie kan gezien worden als een persoonlijk experiment waarbij de zoektocht centraal staat. Een zoektocht die onder sterke invloed staat van persoonlijke intuïtie, oneindige twijfel en delicate gevoeligheid. Deze kritische analyse gaat dan ook vanuit eigen standpunt gebeuren.

1. ACHTERGROND

" Architectuur is het resultaat van een onvoorwaardelijke en onvooringenomen onderwerping aan de rede beschouwd als de universeel ordende krachten, maar opgeklaard door 'iets' wat de beste auteurs niet noemen kunnen (of willen?) : Het mysterie van een glimlach wellicht. "

- Léon Stynen (1899-1990)
(Bontridder, 1979, p.121)

LEON STYNEN

Het is nauwelijks mogelijk om het dusdanig uitgebreide leven en werk van Leon Stynen te bundelen, laat staan dit op een beknopte manier te doen. Toch zal ik trachten in zo groot mogelijke mate en met zoveel mogelijk respect zijn bestaan en loopbaan samen te vatten.

Leven

Léon Stynen zag op 15 juli 1899 voor het eerst het levenslicht in Antwerpen. Over zijn moeder weten we enkel dat zij een mooie zachtaardige Française was. Zijn vader bleek uit een eenvoudige Antwerpse familie te stammen. Stynen zal hem later 'Artiste-artisan', kunstenaar-ambachtsman, noemen. Die naam had hij te danken aan zijn baan als beeldhouwer. Na zijn loopbaan in het lager onderwijs af te ronden beslisten de ouders zoon Leon naar het internaat van de Broeders Jozefieten in Melle te sturen. Deze keuze werd hoogstwaarschijnlijk gemaakt om de taak van de moeder ietwat te verlichten. Op 15-jarige leeftijd, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog, was Stynen er vast van overtuigd ingenieur te worden. Maar bij het uitbreken van deze wereldse catastrofe moest aan vluchten gedacht worden. Hierdoor week de familie voorlopig uit naar Wimbledon, waar Léon school liep aan het Jozefietencollege. Echter was het niet mogelijk een wetenschappelijke opleiding te volgen aan dit college. Bij de terugkeer naar Antwerpen was het dus nodig privélessen te volgen om zijn opgelopen achterstand in te halen. Bij de terugkeer rees de vraag naar de definitieve beroepskeuze van Léon. "Gent", zei Léon, met het idee van 'ingenieur' duidelijk voor ogen. Vader Stynen echter keurde dit idee af. Hij had zoonlief graag in de buurt gedurende deze bewogen periode. "Niemand weet wat er in Gent kan gebeuren. En als er wat gebeurt, dan zijn wij gescheiden." (Bontridder, 1979, p.23). Hierdoor werd de keuze gemaakt de opleiding Bouwkunst te volgen aan de Antwerpse Academie.

Het logische gevolg van deze opgelegde keuze zal zonder twijfel een groot gevoel van ontgoocheling en ergernis zijn geweest. Het afkondigen van de wapenstilstand gaf de mogelijkheid aan Stynen om uiteindelijk toch zijn droom te volgen en af te zakken naar Gent. Na lang twijfelen besliste hij echter om zijn studies aan de Academie van Antwerpen verder te zetten. Hier trachtte Stynen vijf jaar lang het ritme en de harmonie van wat architectuur genoemd wordt te vatten. Dit door onderricht te worden met klassieke vakkennis en de roerloze schoonheid van antieke architectuur.

De Rede is voor Stynen altijd het voornaamste werktuig binnen zijn leven en werk geweest. Hiermee komt hij voor het eerst in aanraking tijdens zijn drie jaar durende stage in het atelier van Gerard de Ridder (1878-1958). Deze architect bezat een bescheiden praktijk in de Lozanastraat. De man was erg gedreven om de jonge pupil vertrouwd te maken met de beginselen van de vrije en rationele compositie. De Ridder poogde tijdens het ontwerpen telkens terug te keren tot de kern van het gestelde probleem. Om via analyse te komen tot de enigst mogelijke oplossing, waarnaast alle andere oplossingen verbleekten als experimenten en probeersels. "Deze man heeft mij leren redeneren" (Bontridder, 1979, p.26) vertelt Stynen later. Het is verrassend dit te horen van de persoon die later de vorming van jonge architecten als een van zijn levenstaken zal beschouwen.

Vanaf het einde van de jaren 1930 legde Stynen zijn focus op het architectuuronderwijs. Zo wordt hij in 1930 professor aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen. Daarenboven wordt hij daar eveneens hoofd van de afdeling architectuur. In 1947 wordt Stynen benoemd als eerste directeur van het Hoger Instituut voor Bouwkunst en Stedenbouw. Later bezweek Stynen voor de vraag van grootmeester Henry Van De Velde (1863-1957) om Herman Teirlinck (1936-1950) op te volgen als directeur van La Cambre. Als lid van de Verbeteringsraad voor het Onderwijs in de Architectuur en de Beeldende Kunsten, heeft directeur Stynen regelmatig het belang van artistieke activiteiten van architecten, maar ook schilders en beeldhouwers aangekaart.

Naast zijn gedrevenheid binnen het onderwijs was Stynen ook erg actief in verschillende verenigingen voor architectuur en stedenbouw. Zo sloot Stynen zich in 1924 aan bij de Koninklijke Maatschappij der Bouwmeester van Antwerpen. Na de Tweede Wereldoorlog zette Stynen zich ook in bij de Belgische afdeling van het Congrès Internationaux d'Architecture Moderne, de Société Belge de Urbanistes et Architectes Modernistes en de Hoge raad van Stedenbouw. Verder werd Stynen na vier jaar voorzitterschap in de Antwerpse provinciale raad nationale voorzitter bij de oprichting van de Orde der Architecten in 1963.

In 1973 ontving Stynen tevens de architectuurprijs van de Société Centrale d'Architecture de Belgique. Tijdens deze uitreiking verkondigde Renaat Bream (1910-2001) dat met Leon Stynen zijn bouw volgens de rede hij hiermee de traditie van Henry Van De Velde (1836-1957) voortzette.

Na meer dan vijftig jaar praktijk en ervaring zegt Léon Stynen nog altijd vol overtuiging: "Als ik opnieuw mocht beginnen, dan zou ik nog 'voor architect' kiezen" (Léon Stynen - 1979) (Bontridder, 1979) (Vlaamse Overheid (VO), 2010, p.3-5) (Provincie Antwerpen, z.j.).

Werk

Léon Stynen is een van de weinige Belgische architecten die dergelijk divers en opmerkelijk werk hebben nagelaten. Zijn vermaardheid heeft hij niet enkel te danken aan zijn uitgebreid en kwalitatief hoogstaande oeuvre. Ook zijn rol in het architectuuronderwijs was van groot belang.

Aan de start van zijn loopbaan waagde Stynen zijn kans in enkele ontwerpwedstrijden in Berlagiaanse stijl. Deze ontwerpwedstrijden omvatten het ontwerp voor een theater, waarmee hij de driejaarlijkse prijs van de Koninklijke Maatschappij der Bouwmeesters in Antwerpen behaalde, en een oorlogsmonument in Knokke (1921). In tussentijd was Stynen bezig met realisaties van verschillende woningen, winkelhuizen en appartementsgebouwen in Antwerpen, Knokke en Brussel. Allen in cottage en art deco stijl.

Later, vanaf midden jaren 1920, kreeg Stynen een grote fascinatie voor de avant-garde stijl. Hij poogde dan ook enkele realisaties in avant-garde stijl binnen de Belgische context te verwezenlijken. Hierbij trachtte hij een expressieve volumewerking te hanteren. Dit resulteerde onder andere in de bouw van de woningen Verstrepen in Boom (1927) en Wuyts in Brasschaat (1928) dewelke woningen waren met een ingewikkelde volumetri. De logische schikking van de vertrekken rond een centrale ruimte wees ook op een weldoordachte vereenvoudiging van de plattegronden.

Voor het ontwerp van het casino van Knokke (1928) koos Stynen vastberaden voor het internationale modernisme. Ook voor latere opdrachten paste hij de vaktaal van 'het nieuwe bouwen' toe. Het paviljoen De Dekoratieve Kunsten en het fundamenteel paviljoen De Beukelaer waren projecten die erg in het oog sprongen tijdens de Antwerpse Wereldtentoonstelling in 1930. Ook bij de beschermde eigen woning (1932), de woning Van Parys (1933), de woning De Beukelaer (1936) en de zes eengezinswoningen op de Antwerpse Linkeroever (1939) liet hij duidelijk merken dat hij het jargon van het 'nieuwe bouwen' moeiteloos onder de knie had.

1928

1928

1927

1936

Kenmerken van dit 'nieuwe bouwen' waren patrijfspoortramen, stalen borstweringen en scheepsladders die allen veelvuldig terug te vinden zijn binnen het oeuvre van Stynen. Verder trachtte hij ook zijn eerste stappen te zetten op vlak van stedenbouw door deel te nemen aan een wedstrijdontwerp voor de aanleg van de Antwerpse Linkeroever in 1932. Maar hoogtepunten uit deze periode zijn zonder twijfel de beschermde Eldonckresidentie in Wilrijk (1933-1934) en het eveneens beschermde modernistische rustoord Hof Ten Bos in Brasschaat (1937). Aan het eind van de jaren 1930 verfijnde Stynen zijn vormtaal door toevoeging van natuurlijke materialen. Zo paste hij in het casino van Chaudfontaine (1938) en bij woning Van Thillo in Ekeren (1937) het gebruik van leisteen als gevelbekleding toe.

Versterking was nodig na de Tweede Wereldoorlog dit door het feit dat het aantal opdrachten voor Stynen enkel maar bleef toenemen. Samen met Paul De Meyer (1910-onbekend) liet Stynen zijn ontwerp bureau uitgroeien tot één van de belangrijkste spelers in het veld. De nadruk op hun naoorlogs werk lag voornamelijk op een strikte maatvoering, een grote zorg voor een volmaakte bouwfysische afwerking en uitvoering en bovenal op rationaliteit. Spraakmakend was de innoverende constructietechnieken waarmee de BP-toren in Antwerpen (1959) opgetrokken werd. Waarbij ze bij de bouw van het Casino in Oostende (1948), als laureaat van een wedstrijd, het modernisme met klassieke elementen een luxueus karakter trachten te geven. Hun latere werken, zoals de zonnewijzer in Antwerpen (1955), het Muziekconservatorium annex Kunstencentrum de Singel in Antwerpen (1960) en de Sint-Ritakerk in Harelbeke (1961) waren dan weer voorbeelden van een verfijnd brutalisme bedoeld als eerbetoon aan Le Corbusier. Het was de droom van Stynen om aan de Wezenberg een uitbereiding van Antwerpen te realiseren (1961). Daar kon hij uiteindelijk slechts een deel van uitvoeren, het Esso Motor Hotel (1969-1975).

Woning Douchar (1936) situeert zich echter tussen de uitvoering van zijn eigen woning (1932), de woning Van Parys (1933) en de aanbouw van de zes eengezinswoningen op de Antwerpse Linkeroever (1939). Jammer genoeg wordt deze woning zelden vermeld binnen het oeuvre van Stynen. Dit zal mede te danken zijn aan het feit dat de woning opgetrokken is in Hasselt. Er speelde zich immers rond diezelfde periode een sterke modernistische beweging af in Antwerpen dewelke minder voelbaar was in Hasselt (Bontridder, 1979) (VO, 2010, p.3-5) (Provincie Antwerpen, z.j.).

1948

1960

1938

1959

Inspiratie

Het is niet opmerkelijk dat Stynen verbaasd was toen hij in 1925 voor de eerste maal in Parijs kwam. Daar werd hij vooreerst geconfronteerd met de ontwikkelingen van het Nieuwe Bouwen. Tussen het allegaer aan avant-garde ontwerpers werd Stynen vooral aangesproken door het paviljoen van Le Corbusier (1887-1965). 'L'Esprit Nouveau' was een paviljoen in de vorm van een villa en werd opgebouwd met uitneembare elementen. Het is ook op de drempel van dit gebouwde manifest dat Stynen voor het eerst de hand drukt van Le Corbusier.

Bij zijn terugkeer uit Parijs neemt Stynen de nodige tijd deze opvattingen over het Nieuwe Bouwen te laten bezinken. Maar dat hij een wil tot vernieuwing heeft, begint stilaan zichtbaar te worden in zijn bescheiden werken. In de tussentijd voedt Stynen de geest met het tijdschrift 'L'Esprit Nouveau' dat in 1920 gesticht werd door Le Corbusier. In verschillende uitgaven van dit tijdschrift worden alle vooruitstrevende ideeën van zowel de Stijl als van het Bauhaus in zijn totaliteit samengebracht (Bontridder, 1979, p.39).

Paviljoen 'L'Esprit Nouveau'

Een nieuwe architectuur

Dat hij deze ideeën oppikt en tracht toe te passen uit is duidelijk merkbaar in de verschillende realisaties van Stynen. Dit is ook bij Woning Douchar het geval. Bij deze woning is te merken dat Léon Stynen vastberaden voor het modernisme kiest. Dit is vooral te danken aan de grote bewondering van Stynen voor een persoon die hij later zijn 'intiemste vriend' noemt, Le Corbusier. Na zijn eerste ontmoeting met de architect (1925) was zijn fascinatie enkel maar toegenomen. Deze bewondering uit zich ook in het toepassen van de theorie die Le Corbusier uitschrijft en de vijf punten van de nieuwe architectuur noemt. Het lijkt me dan ook gepast een kort overzicht te geven van deze vijf punten, die volgens Le Corbusier zouden leiden tot een doorbraak in de nieuwe architectuur. Deze vijf elementen worden telkens vergezeld met een korte beschrijving. Op deze manier wordt er een beeld gevormd over hun inhoud. Vervolgens is er een vergelijking terug te vinden die terugkoppelt naar Woning Douchar.

1. Pijlers

Voorheen werden woningen opgetrokken vanuit de aarde waardoor deze vaak somber en duister werden ervaren. Pijlers gaven de mogelijkheid de gebouwen los te trekken uit de bodem en hun lichamen de lucht in te hijsen. Dit gaf de tuin de kans zich uit te strekken tot onder de woning. Ook circulatie onder het complex werd hierdoor mogelijk (Von Moos, 1979, p. 69-47).

Reflectie: De woning wordt gedragen door pilasters dewelke de bovenliggende verdiepingen de lucht in hijsen. Het glazen volume op de benedenverdieping, samen met de zwart geglazuurde bakstenen gevelbekleding trachten dit zwevende effect visueel nog te versterken. Het zwevende karakter geeft de mogelijkheid een doorgang te creëren die een verbinding van op de straat tot op het achterliggend perceel mogelijk maakt.

2. Daktuin

De installatie van centrale verwarming maakte het mogelijk het zadeldak te vervangen door een plat dak. Hierdoor kreeg men ook de kans de waterafvoer van het dak centraal in de woning te voorzien ter vervanging van de afvoer langs de buitenwanden. Gewapend beton zorgde daarnaast voor een structureel homogeen dak. Deze samenloop van gunstige structurele omstandigheden zorgen voor de ontwikkeling van zowel de daktuin als ook het dakterras (Von Moos, 1979, p. 69-47).

Reflectie: De gehele woning is ondergebracht onder een plat dak. Aan de achterzijde van de woning vinden we tevens een dakterras dat de keuken en woonkamer aan elkaar verbindt. Dit dakterras gaf oorspronkelijk uitzicht over het bedrijf, tegenwoordig kijken we van hierop uit op de parking die zich uitstrekt achter de woning.

3. Vrije plattegrond

Voorheen was het plan de slaaf van de structurele wanden. Deze wanden werden opgetrokken en diende als dragende structuur voor elk verdiep. Gewapend beton zorgde ervoor dat een vrij plan mogelijk werd. De interieurs werden vrij en moesten niet langer gedwongen bepaald worden door structurele wanden (Von Moos, 1979, p. 69-47).

Reflectie: Een raster binnen de woning, gedragen door betonnen kolommen neemt de dragende structuur van het metselwerk over. Deze structuur zorgde ervoor dat er meer vrijheid ontstond tijdens het ontwerpen en een optimale benutting van ruimte mogelijk was. Dit reflecteert zich in de vrije planindeling die toegepast is in de woning.

4. Bandramen

Ook hier bracht vooruitgang bevrijding. Door gebruik van gewapend beton was het mogelijk ramen te voorzien langsheen de gehele gevel. Deze ontwikkeling was dan ook erg bepalend voor het uitzicht van de gevel. Zeker door de alles bepalende functie van het raam binnen een gevelontwerp (Von Moos, 1979, p. 69-47).

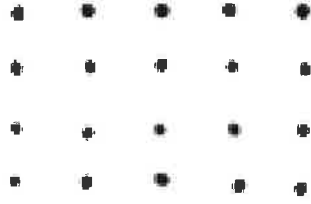
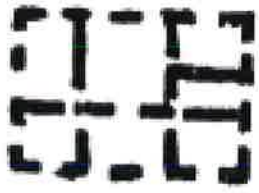
Reflectie: De gehele voorgevel wordt ingenomen door riante bandramen die momenteel niet zichtbaar zijn door het grote reclamepamflet op de gevel. Ook aan de achterzijde van de woning is er getracht te werken met zo groot mogelijke raampartijen om zo een optimale lichtwerking binnen de woning te creëren.

5. Vrije gevel

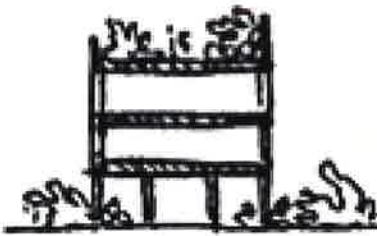
Allereerst werd de draagstructuur van het bouwwerk niet in de gevel maar aan de binnenzijde van de woning voorzien. Hierdoor bekwamen gevels die ruimte gaven voor ramen die van omvangrijke grootte waren. Dit kwam doordat deze niet belemmerd werden door dragende structuren en zich dus konden uitstrekken van de ene zijde van de gevel naar de andere (Von Moos, 1979, p. 69-47).

Reflectie: Er zijn kolommen geplaatst op een meter afstand van de voorgevel. Deze Betonnen kolommen zijn bedoeld om de dragende functie van het metselwerk over te nemen. Op die manier komt de gevel op zichzelf te staan en kan zo vrij ingevuld worden. Dit is duidelijk merkbaar aan de brandramen die over de gehele lengte van de gevel lopen.

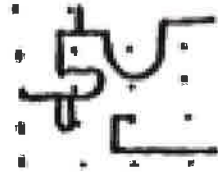
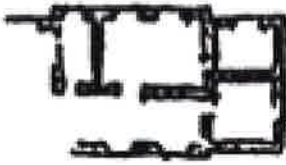
1.

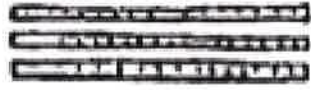
2.

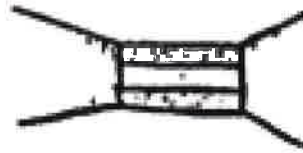
3.

4.

5.

Het Nieuwe Bouwen

Naast Le Corbusier (1887-1965) waren er ook tal van andere architecten die een grote inspiratie vormde voor Léon Stynen. Zo werd Stynen onder meer beïnvloed door zijn tijdgenoten V. Bourgeois (1897-1962), L. H. De Koninck (1896-1984), H. Hoste (1881-1957) en E. Van Steenberghe (1889-1952). Ook op internationaal vlak stonden T. Van Doesbrug (1883-1931) en W. Gropius (1883-1969) in voor het aanhoudende enthousiasme waarmee Stynen trachtte te werken aan een nieuwe architectuur (Bontridder, 1979, p.18).

Het was sterk merkbaar dat Stynen streefde naar een vernieuwing, door sober om te springen met vorm en materiaal. Ook een reductie in decoratie was opmerkelijk. In zijn ontwikkeling van architectuur was een duidelijk streven naar het nieuwe bouwen voelbaar. Het was in België echter moeilijk het niveau te bereiken waarvoor de moderne beweging bekend stond.

Deze progressieve modernistische architectuurkenmerken waren afkomstig van de Nederlandse tak van de moderne beweging. Deze beweging droeg de naam het Nieuwe Bouwen of de Nieuwe Zakelijkheid en kende zijn aanvang tijdens het interbellum. Dit was dan ook de periode die in het teken stond van industrialisatie en technologische vooruitgang. Een groep architecten van de Amsterdamse School nam het initiatief om deze vooruitgang te weerspiegelen in een fundamentele nieuwe architectuur. In hun zoektocht naar een rationele architectuur met een vormentaal die berustte op het begrip van constructie was Frank Lloyd Wright (1867-1959) een grote bron van inspiratie.

Dit was echter anders bij De Stijl, dewelke een beweging was opgericht door Theo van Doesburg (1883-1931). Binnen deze beweging lag de focus niet zozeer op functionaliteit maar op het abstraheren van het ontwerp tot zuivere geometrische vormen en primaire kleuren. De Stijl zou later instaan voor de ontwikkeling van een meer functionalistische school die beter paste binnen het Nieuwe Bouwen (Boom & Griffioen, z.j.).

Karakteristieke kenmerken voor het nieuwe bouwen waren :

- **Transparantie:**

Door vooruitgang op industrieel en technisch vlak waren veranderingen in constructiemethoden mogelijk. Ruimte, licht en lucht konden hierdoor expliciet op de voorgrond treden. Hierdoor kwam men tot een open, begrensde in plaats van een organische, in zichzelf gesloten architectuur (Boom & Griffioen, z.j.) (Nieuwe Bouwen, z.j.).

- **Functionaliteit:**

Door deze opvatting kwam de woning ten dienste te staan van zijn bewoners. Niet enkel de traditionele opvatting over de woning werd hiermee doorbroken maar de gehele samenhang van het woonmilieu werd in een nieuw licht geplaatst. Dit was mede te danken aan Le Corbusier (1887-1965) die de woning zag als een machine die ten dienste stond van de mens (Bekaert, z.j.) (Nieuwe Bouwen, z.j.).

- **Symmetrie en herhaling:**

Doel was een evenwichtige verhouding te creëren tussen ongelijke delen (Boom & Griffioen, z.j.) (Nieuwe Bouwen, z.j.).

- **Kleurgebruik:**

Kleur diende niet zozeer om versiersels en ornamenten aan te brengen maar moest een uitdrukkingmiddel zijn. Men moest verf en kleur als twee diverse dingen zien. Waarbij verf het middel was en kleur het hoofddoel. Door kleurgebruik konden ruimtes ook optisch vergroot worden om zo een verbeterd ruimtelijk effect te bekomen (Van Doesburg, 1983, p.82) (Stedelijk Museum (SM), 1983, p.120) (Nieuwe Bouwen, z.j.).

- **Functiescheiding:**

Ook de scheiding tussen wonen, werken, verkeer en recreatie was kenmerkend voor het Nieuwe Bouwen. Hierbij werd elke functie op zichzelf geplaatst, overduidelijk apart van andere functies. Verder stonden ook de grenzen tussen 'frontstage' en 'backstage', tussen publiek en privaat, onder sterke discussie (Boom & Griffioen, z.j.) (Nieuwe Bouwen, z.j.).

Deze nieuwe ideeën werden echter niet zo open onthaald als men hoopte. Veel mensen waren van mening dat deze interieurs kil en ongezellig waren en veel weg hadden van een ziekenhuis. Hierdoor was het moeilijk om mensen te overtuigen van de functionele waarde van deze nieuwe interieurs. De gehoopte goedkope massaproductie bleef daarom uit (SM, 1983, p.122).

2. VOORGROND

2.1. DE WONING

Doorheen de tijd

De woning heeft doorheen de jaren verschillende invullingen gekend. In de eerste plaats was het pand bedoeld als woonst voor de Familie Douchar (1937-1964). Dit verblijf moest huisvesting bieden aan het kroostrijke gezin dat bestond uit meneer en mevrouw Douchar en hun zes kinderen. Later zou de woning onderdak bieden aan het persbedrijf N.V. Concentra. Op deze manier kreeg het pand een rol als handelspand. Hierna zou de familie Fieren-Cnuts hun intrek nemen in het pand en op deze manier kreeg het pand zijn functie als woning terug tevens met de uitbating van een garage. Verder heeft de woning nog onderkomen geboden aan de stads- en sportdienst van Hasselt (1971-1999), de kringloopwinkel 'De Springplank' (1998-2002) en Spaze (2003-2008) dewelke een jongerencentrum was, maar waar tevens ook plaats voorzien was voor radio- en tv-productie. Sedert 2008 staat het pand echter leeg. Het huis krijgt sindsdien regelmatig krakers over de vloer als gevolg van deze leegstand. Verder is het pand inmiddels ook onbewoonbaar verklaard. (Masset, 2012.)

Heden ten dage

Na aanhoudend verzoek was het eindelijk mogelijk een bezoek te brengen aan Woning Douchar. Zo trok ik op vrijdagochtend naar de woning. Eenmaal aangekomen werd ik opgewacht door twee mannen van de technische dienst van Hasselt vergezeld door twee agenten in uniform. Allereerst overrompeld door de aanwezigheid van deze vier personen voor een doodgewoon bezoek aan een leegstaande woning, werd ik toch vriendelijk begroet door de heren. Na deze begroeting begon één van de heren van de technische dienst een bord weg te halen waarmee het achterste raam van een naastliggend gebouw was dichtgemaakt. Eenmaal dit was gebeurd werd ik door een van de heren van de technische dienst via een ladder vriendelijk binnen geholpen in dit gebouw. Ik was echter verward, waren de heren zich ervan bewust dat dit niet Woning Douchar was? Het leek me best gewoon even af te wachten en twee van de vier heren te volgen doorheen de woning. Zo doorkruisten we het gebouw van de achterzijde tot de voorzijde, waarna we via een smalle trappenhal naar het eerste verdiep trokken. Via de hal wandelden we samen een kamer binnen. Deze kamer was gelegen aan de straatzijde en gaf een lege, onderkomen indruk. Centraal in de kamer was een opening in de houten parketvloer als gevolg van hevige waterschade. Verder werd me ook eindelijk duidelijk waarom we via deze weg waren gekomen. Aan de overzijde van de ruimte was er immers een groot gat in de wand. Dit gat leek, door zijn gebrek aan afwerking en slordige vorm, oorspronkelijk niet aanwezig te zijn in deze ruimte. Zulke onafgewerkte, snel open gekapte openingen die ook terug te vinden zijn wanneer men een nieuwe deur wil plaatsen maar te nalatig is om deze af te werken.

Een gevoel van euforie volgde nadat ik met veel oplettendheid de ruimte had doorkruist en mijn weg door deze vreemde opening had gevonden. Het duurde even voor ik goed en wel besepte dat we in de leefruimte van Woning Douchar waren terechtgekomen. Eindelijk kreeg ik de mogelijkheid om met eigen geest dit pand te ervaren. Deze euforie was echter van korte duur omdat de twee heren er op aandrongen om in sneltempo de woning van boven tot beneden helemaal te doorlopen. Dit ter controle op krakers enerzijds en om mij kort de verschillende vertrekken te introduceren anderzijds. Ludiek was echter dat de medegedeelde informatie merendeel van de tijd niet echt strookte met de plannen die ik ter handen had. Na het doorlopen van de totale woning kreeg ik een zaklantaarn in de hand geduwd. Volgens beide heren was het pand veilig genoeg om, naar hun zeggen, mijn 'ding' te doen en lieten mij dan ook alleen achter in de woning. Dit gaf me de kans om op eigen tempo rustig door het huis te dwalen.

Er hangt een diepe stilte in de woning die de drukte van de Koningin Astridlaan ver achter zich laat. Doch zit er iets van een glimlach in deze stilte. Een glimlach die erger is dan de stilte zelf. Een glimlach die wil losbreken maar gevangen zit onder een laag verval.

Die lach is voelbaar in de vestibule, met zijn innemende trap, die ooit werkte als het kloppende hart van deze vlotte machine. Misschien zelfs beneden, die lach, in de inkompartij die bedrukt achterblijft in de duisternis. In de keuken wellicht, die het reilen en zeilen van het dagelijkse leven ver achter zich heeft gelaten.

Deze glimlach, ook in de slaapkamers die ooit afgewerkt waren met de mooiste parket maar waarop vuil en stof nu hun rustplek hebben gevonden. Rust op een onrustige plaats, van tijd tot tijd wakker geschud door onverwacht bezoek. Een zwaar gordijn van schade, stof en vuil gedrapeerd over een bouwwerk zo licht en luchtig. Met ramen echter, die verstikt worden onder een groot reclamepamflet. Gebroken, de weinige ramen die nog de kracht vinden om licht binnen te laten.

Het licht dat het ruimtelijke verhaal vertelt van een architect met stoute dromen. Pijnlijk, dat niemand oog heeft voor deze schoonheid.

Gelaagdheid

Tijdens het bezoek aan de woning werd me duidelijk dat het einde voor deze woning nog lang niet nabij is. Doorheen het verzuim is de sterke architecturale kwaliteit van de woning nog intens voelbaar. De heldere en functionele indeling van de woning treedt nog steeds uitgesproken op de voorgrond.

De woning bestaat uit drie lagen. De functies van de drie bouwlagen werden omschreven als volgt:

1. BEDRIJF:

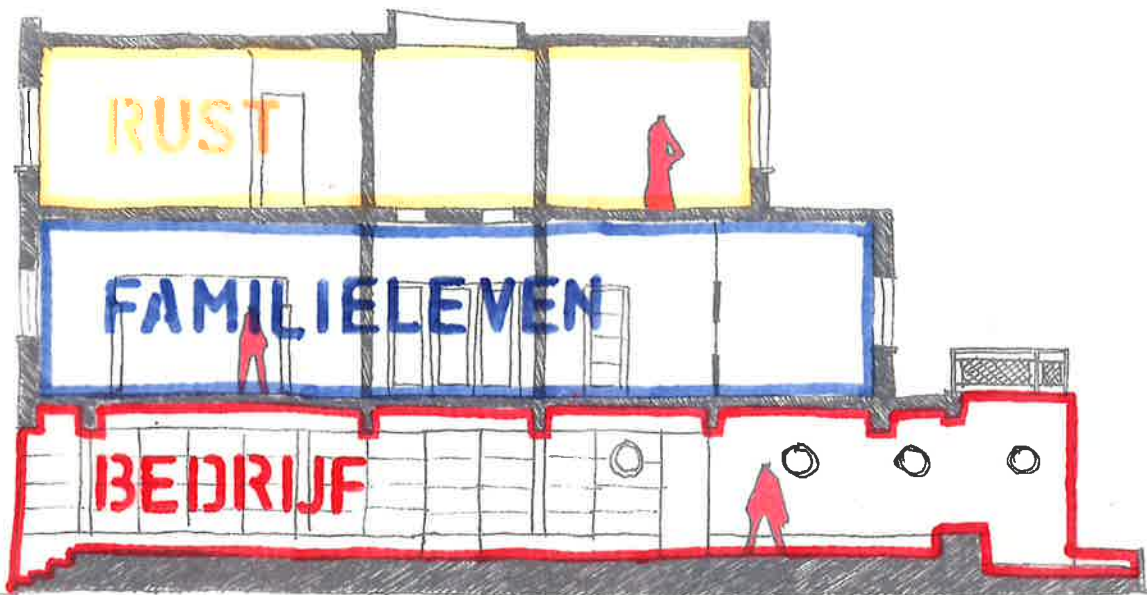
In de eerste plaats werd het gelijkvloerse verdiep gebruikt voor ontvangst van zowel gasten als zakenpartners. Zakenpartners werden dan doorgeleid naar de spreekkamer die zich vooraan de woning bevond terwijl gasten via de trappenplaats zich naar de eerste verdieping konden begeven. Vooraan de woning was eveneens de garage terug te vinden. Achteraan de woning bevonden zich de vertrekken die nuttig waren voor het huispersoneel zoals de droogkamer, provisiekamer en kleedkamer. Er liep verder ook een diensttrap van het gelijkvloers naar het eerste verdiep.

2. FAMILIELEVEN:

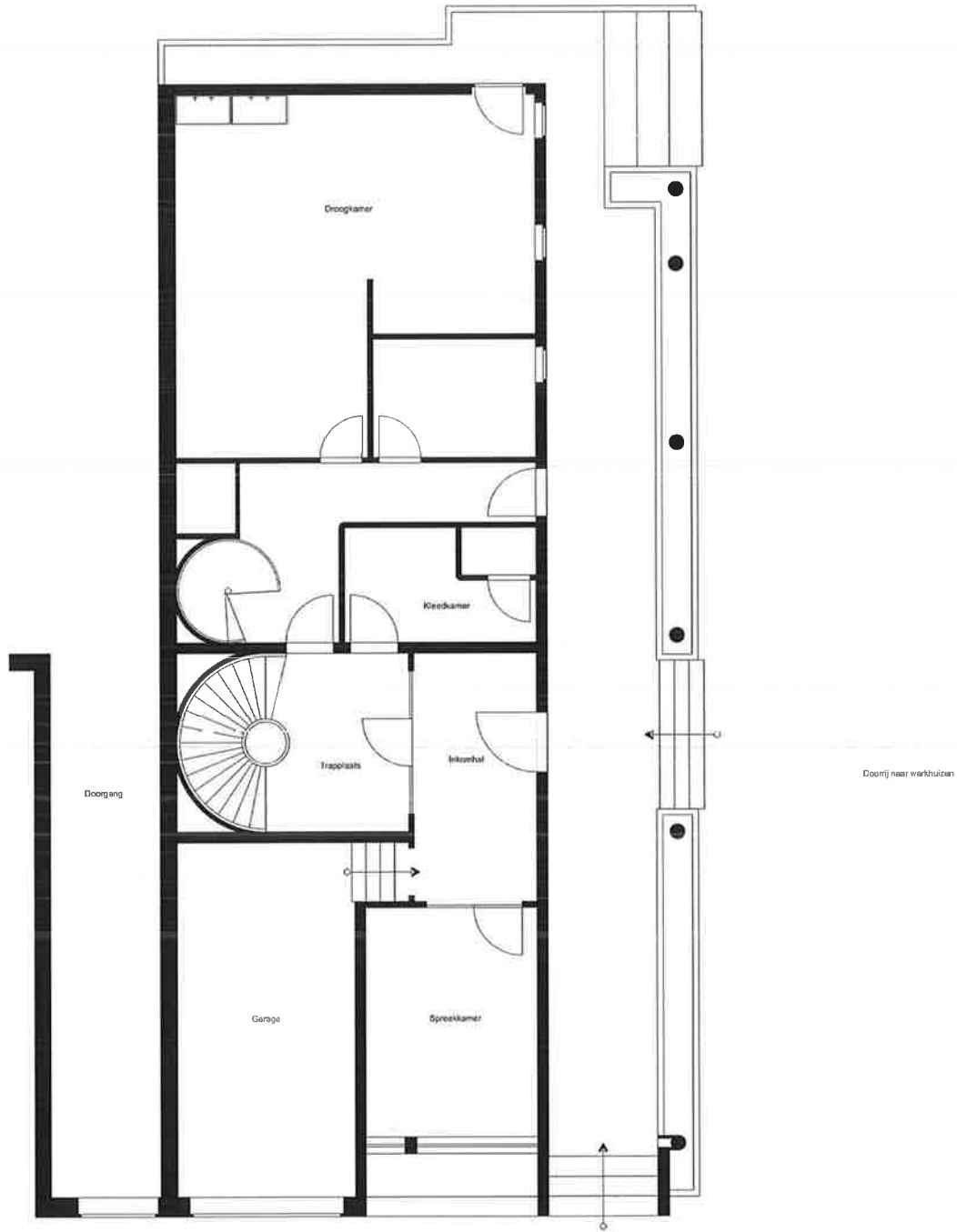
Zoals de naam van dit eerste verdiep al doet uitschijnen stond hier het familieleven centraal. Aan de straatzijde vonden we op dit verdiep de ontvangstzaal die op zijn beurt verbonden was met de rookkamer. Verder aan de straatzijde vonden we de woonkamer. Gekoppeld aan de woonkamer was de eetkamer gelegen, aan de achterzijde van de woning. Deze woonkamer en eetkamer liepen samen van de voorzijde tot aan de achterzijde van de woning. Beiden werden van elkaar gescheiden door een wand met lage kast. De eetkamer was voorzien van een dakterras dat toegankelijk was via een schuifraam. Verder was op dit verdiep de keuken, annex en office terug te vinden. Het dienstterras voorzien van een diensttoilet was bereikbaar via een deur in de keuken. Ook de diensttrap, die vertrok op het gelijkvloers, maakte een doorsteek tot op dit verdiep mogelijk.

3. RUST:

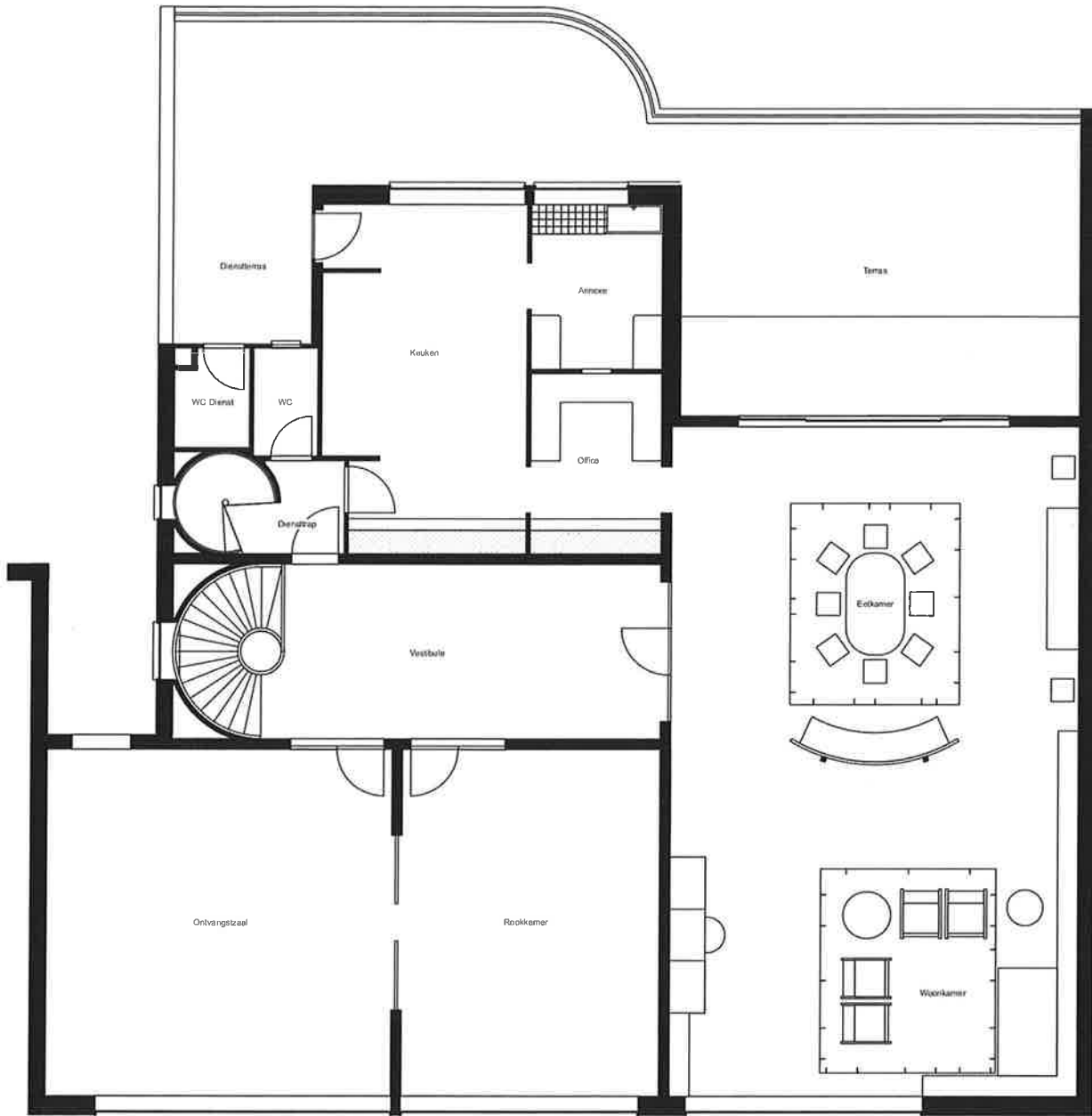
Ook de naam van de tweede verdieping sprak voor zich. Op deze laag van de woning bevonden zich alle slaapvertrekken van de inwoners van de woning. Vooraan was de slaapkamer van de ouders terug te vinden met ruime badkamer en toilet bekleed met witte tegels. Aan de voorzijde van de woning waren verder nog twee slaapkamers terug te vinden. Beiden slaapkamers stonden in contact met één centrale badkamer betegeld in het groen. Ook de voorraadkamer was aan de straatzijde gevestigd. Achteraan de woning waren nog vier slaapkamers terug te vinden zonder individuele badkamer maar wel met eigen lavabo en opbergmogelijkheden.

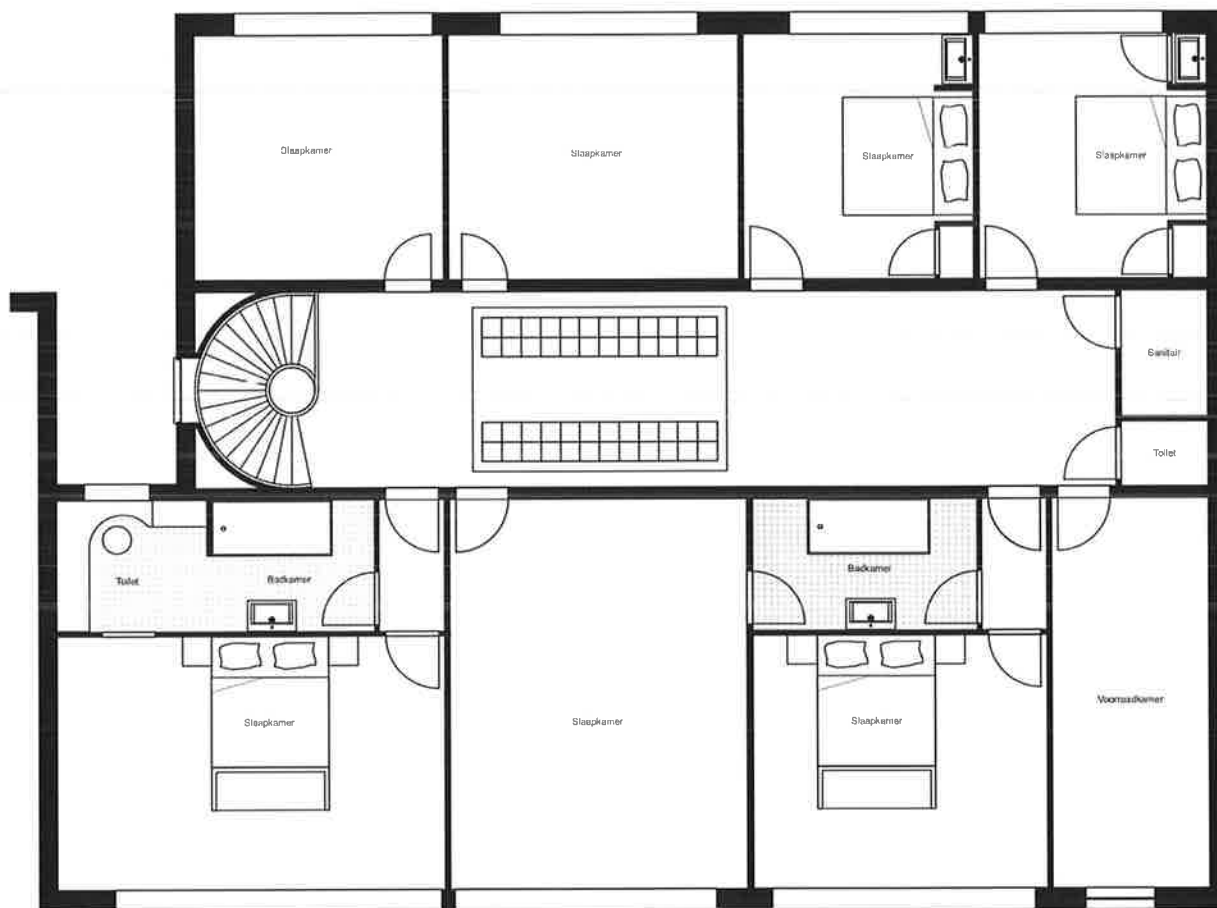
1. BEDRIJF

2. FAMILIELEVEN

3. RUST

Het binnenhuis

De woning profileert zich door deze praktische opbouw als een vooruitstrevend bouwwerk, ook al lijkt deze organisatie voor ons al danig gedateerd. Maar het is belangrijk te begrijpen dat we een lang traject hebben afgelegd om te komen tot onze hedendaagse manier van wonen. Huisvesting zag er aan het begin van de twintigste eeuw dan ook danig anders uit. Om dit te kunnen vatten ga ik beknopt enkele vertrekken toelichten die doorheen de tijd grote veranderingen hebben doorstaan. Zo krijgt men een beeld over de architecturale ontwikkelingen die niet alleen gekoppeld waren aan economische veranderingen maar ook aan sociale bewegingen. Deze ontwikkelingen binnen de architectuur worden afgetoetst aan Woning Douchar. Op deze manier is het mogelijk het moderne karakter van de woning toe te lichten.

De hal

Deze afgeschermd inkomzone met respectievelijk een louter representatieve functie stond onder grote discussie bij woningdeskundigen. Men moest bij het inrichten van dit vertrek stoppen met de schijn hoog te houden. Zo probeerde men op verschillende manieren de bezoekers van de woning te imponeren, dit door gebruik te maken van imitatiemarmor of nagebootste rijkelijke houtsoorten.

Huishouddeskundigen waren echter voorstander van een apart inkomvertrek. Al waren ze niet te spreken over de negentiende-eeuwse functie die deze ruimte van de kamer nog steeds had. Ze waren ervan overtuigd dat deze ruimte kon blijven mits aanpassing zodat er een tweedelige functionele ruimte ontstond. Zo zou de hal in de eerste plaats een scheiding moeten vormen tussen de dag- en nachtvertrekken en tussen de 'fronstage' en 'backstage' vertrekken binnen de woning. Daarnaast werd er geijverd de hal te zien als een verblijfsvertrek voor zowel bewoners als bezoekers. Op deze manier zouden gasten dadelijk een aangename en huiselijke sfeer ervaren bij het bezoek. Ook de bewoners zouden door deze aanpak worden gestimuleerd de hal als een veelzijdig vertrek te gebruiken. De hal zou dienst kunnen doen als vestiaire, inkom, 'woonruimte' en schakel tussen de verschillende vertrekken. Ondanks deze multifunctionaliteit streefde men alsnog naar een comfortabele en discrete inrichting.

Bij Woning Douchar is er eveneens sprake van een hal die functioneert als schakel tussen de verschillende vertrekken. Tevens vormt deze vestibule een mooie scheiding tussen de publieke en private vertrekken van de woning. Echter is de representatieve functie niet volledig achterwege gelaten. Dit is duidelijk te merken aan de imitatiemarmor die terug te vinden is bij de inkom op het benedenverdiep. Ook de riante trap in de hal draagt bij aan de luxueuze uitstraling van deze inkomhal (De Caigny, 2010, p.132-133).

De beste kamer

In veel woningen was er tijdens het interbellum een kamer aan de straatzijde dewelke 'de beste kamer' als naam droeg. Deze kamer had een eerder representatieve functie en moest de gasten overtuigen van de goede smaak en financiële draagkracht van het gezin. De afwerking en het gebruik van materialen in deze kamer was verfijnder en het meubilair mooier dan in de woonkeuken. Deze kamer had buiten een representatieve functie geen verdere invulling en werd enkel gebruikt bij speciale gelegenheden zoals een huwelijk, het overlijden van een familielid of een communie.

"We moeten eens voor goed in den kop prenten dat wij ons huis niet hebben om er nevens te wonen, maar wel om er gebruik van te maken"

- Huib Hoste (1881-1957)

(De Caigny, 2010, p.126)

Voor een modernist als Huib Hoste was het moeilijk deze gewoonte te vatten. De kamer belette immers dat het zonlicht tot in de dagelijkse leefruimte kon raken. De representatieve functie van 'de schone kamer' ging eveneens lijnrecht in tegen de opvatting over de woning als functioneel gebruiksvoorwerp. Volgens Hoste was de tijd gekomen dat "de mensschen hun huis moesten leren bewonen" (De Caigny, 2010, p.123). Zo zou de kamer kunnen dienen als ontvangstruimte wanneer de woonkeuken een wanorde was. De kamer zou ook perfect kunnen functioneren als plek waar men zich kon terugtrekken om te lezen, te rusten of om te naaien en te borduren. Eveneens kon het de plek zijn waar een zieke of bejaarde kon worden opgevangen en verzorgd, zodat de huisvrouw de zieke of bejaarde in het oog kon houden tijdens haar dagelijkse bezigheden. De meerderheid van de huishoudspecialisten opteerde eveneens het gebruik van 'de schone kamer' als gewone zitkamer door zijn optimale verlichting en goede verluchting. Zo ontstond in de burgerwoningen een ruime woonkamer door het uiteindelijk wegvallen van 'de schone kamer'. Deze woonkamer zou een multifunctionele en comfortabele gezinsruimte worden waarin ruimte was voor verschillende activiteiten (lezen, rusten, eten, handwerken,..) (De Caigny, 2010, p.123-132).

Ondanks de vernieuwde indeling van de woning is nog steeds een 'schone kamer' terug te vinden op de eerste verdieping. Deze 'beste kamer' werd, zoals eerder vermeld, enkel gebruikt bij speciale gelegenheden. Om zijn representatieve functie kracht bij te zetten was de kamer uitgerust met zwaar meubilair en afgewerkt met een verfijnde parket. Het leek dus niet zo vanzelfsprekend voor het gezin om de klassieke 'schone kamer' binnen deze vernieuwde architectuur achterwege te laten.

De woonplaats

De woonkamer moest volgens de woonopvoeder hét centrale vertrek binnen een gezinswoning zijn. De opkomst van de rationele werkkeuken en de ruime woonkeuken, die verder in dit hoofdstuk nog besproken worden, hadden bijzondere gevolgen voor de functie van de woonkamer. Deze verandering zorgde ervoor dat de eetkamer kon gezien worden als eetplaats dewelke onttrokken was aan het zicht van het huishoudelijk werk. Ook 'de beste kamer' bepaalde mee of de woonkamer eerder werd gebruikt als eetkamer of een meer multifunctionele rol kreeg. Voor de meeste gezinnen was dit laatste het geval, aangezien ze graag het exclusieve karakter van 'de beste kamer' wilden behouden.

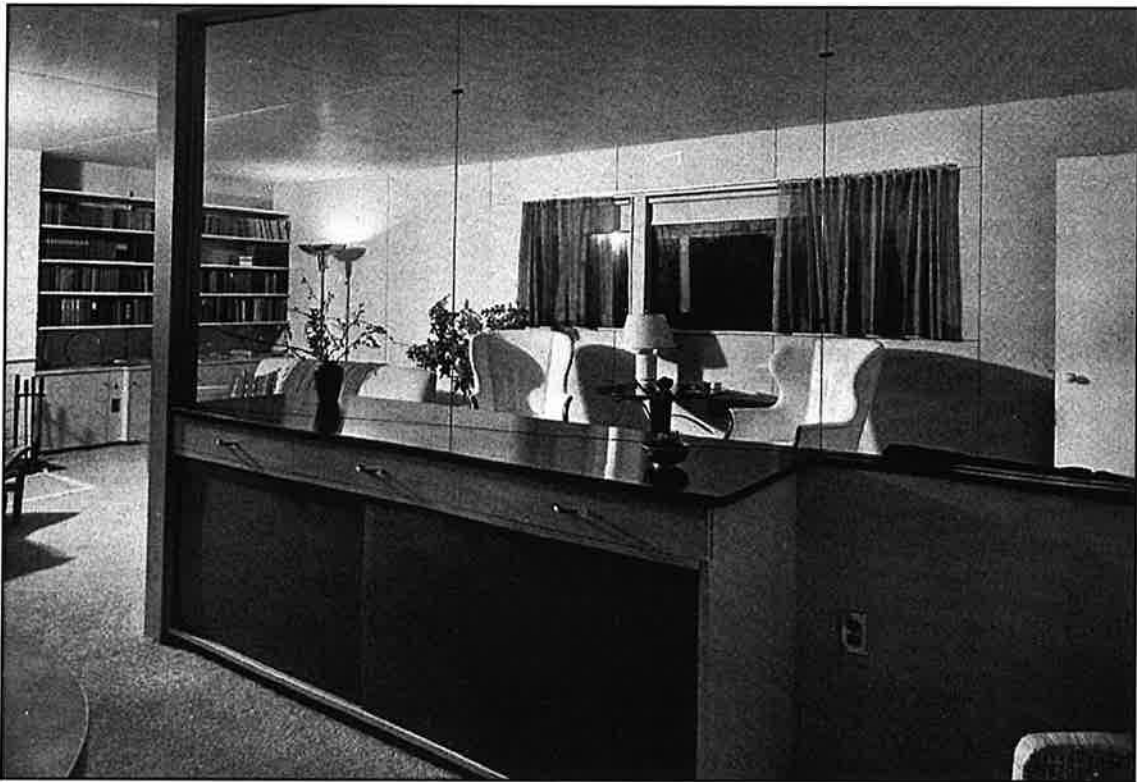
Woonadviseurs stelden drie basisvereisten waaraan de woonkamer moest voldoen. Deze kamer was als centrale kamer van het huis dan ook van groot belang. Allereerst moest de gebruiksvriendelijkheid worden gestimuleerd door de woonkamer functioneel in te richten. Als tweede moest men, door gebruik te maken van zuivere materialen en het weglaten van overbodige ornamenten, ervoor zorgen dat de woonkamer hygiënisch was, om alzo de gezondheid van de bewoners te verbeteren. Als laatste moest deze ruimte een gezellige uitstraling hebben met als doel de verbondenheid binnen het gezin in de hand te werken.

In de woonkamer waren er vier elementen van erg groot belang. Zij stonden in voor de belichaming van de hierboven genoemde basisvereisten waaraan een woonkamer moest voldoen. De stoel en kast stonden synoniem voor gebruiksvriendelijkheid, de haard echter moest gezelligheid brengen, het raam daarentegen belichaamde het streven naar hygiëne. Deze vier elementen worden in de volgende paragrafen kort toegelicht om zo de ontwikkelingen op architecturaal vlak nog eens extra in de verf te zetten (De Caigny, 2010, p.133-134).

- De kast:

Aan de vormgeving van de kast werden eveneens eisen gesteld. Multifunctionaliteit was één van de belangrijkste vereisten waaraan een meubel moest voldoen. Ook vormelijk was het aangeraden de mens als maatstaf te gebruiken bij het ontwikkelen van meubilair. Zo zou het ideaal zijn geweest wanneer een kast niet boven de heup reikte.

Ondanks het streven van de modernisten naar een architectuur voor iedereen, bleek buismeubilair toch te duur voor het gemiddelde arbeidersgezin. De productiekosten voor deze meubels lagen hoog ondanks het sobere en eenvoudige uitzicht. Hierdoor kozen vele arbeidersgezinnen voor traditioneel meubilair maar met een vereenvoudigde uitstraling. Het is dan ook niet verwonderlijk dat binnen de meubelindustrie zowel radicale vernieuwende ontwerpen als vereenvoudigde traditionele meubelen terug te vinden waren (De Caigny, 2010, p.142-145).

- Het raam:

Binnen het modernisme werden verticale ramen ingeruild voor horizontale ramen die over de gehele breedte van de muur liepen. Door deze horizontale architectuur streefde men naar een kalme en stabiele uitstraling van het interieur. Anderzijds nam door deze ingreep de lichtheid en luchtigheid van de vertrekken toe dewelke een bevordering was voor de mentale ervaring van het wonen. Verder zagen woonopvoeders deze horizontalisering als een verandering die de huiselijkheid van een kamer enkel maar ten goede kwam.

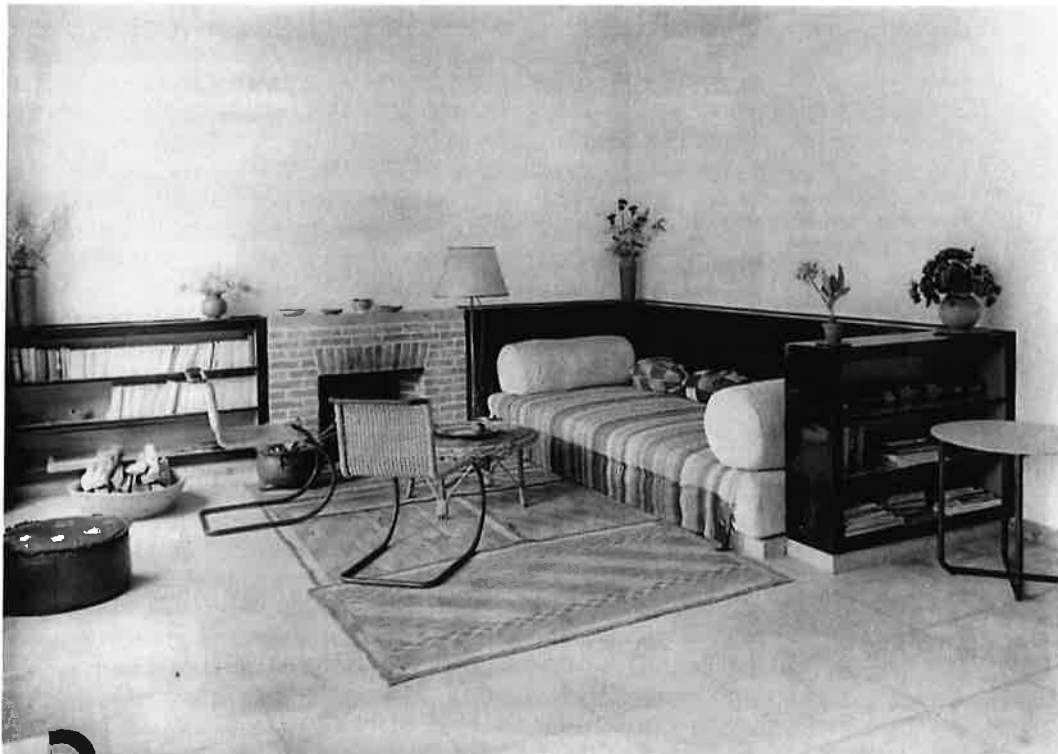
Overigens wilde men af van de zware gordijnen die als 'sluiers' voor de ramen hingen. Zij schermden de woning immers af van de buitenwereld. Tevens werkten deze gordijnen als een magneet voor stof en zouden door hun onhygiënisch karakter alles behalve bijdragen aan de gezondheid van de inwoners. Zo moest, net zoals de rest van de woning, ook de aankleding van de ramen passen binnen de eis aan hygiëne en schoonheid. Verder was het noodzakelijk een zuiver evenwicht te vinden tussen "vrij zien en kunnen zien". Zo moest de aankleding ongewenste blikken buiten houden zonder het licht en de lucht te beletten de woning binnen te treden.

Deze ramen zouden de buitenwereld naar binnen moeten brengen om een open en helder karakter te creëren. De gezondheid van de inwoners zou door het binnenbrengen van de natuur enkel maar bevorderd worden. Deze vooruitgang stond in schril contrast met de negentiende-eeuwse woonkamer dewelke de buitenwereld afweerde met zijn zware stoffige gordijnen en gesloten uitzicht (De Caigny, 2010, p.139-141).

- De zitbank:

Ook het meubilair in de woning had als doel de gebruiksvriendelijke ideologie van het modernisme te belichamen. De woonkamer werd door woonopvoeders en huishoudeskundigen uitgeroepen tot de centrale ruimte waarin gezinsleden verschillende activiteiten konden uitvoeren. Deze functies gekoppeld aan de woonkamer vroegen dan ook om gebruiksvriendelijke en aangename zit- en rustmeubelen. Zo werd er geopteerd voor een 'cosy corner' hetgeen een zitbank was die langs twee zijden werd geflankeerd door boekenkasten.

Deze zithoek was in het laatste kwart van de negentiende eeuw erg populair in de Verenigde Staten en was daar vooral terug te vinden in 'de beste kamer'. Hoewel de belangstelling voor dit meubel in de VS vanaf 1920 ging afnemen, werd deze tijdens het interbellum in Vlaanderen echter alleen maar groter. Doel van dit meubel was de gemoedelijkheid en huiselijkheid van de Vlaamse huiskamer op een functionele manier in de verf te zetten. Zo was er volgens de interieurexperts behoefte aan een zitvlak dat langer en groter was om zo beter aangepast te zijn aan de rusthouding van het lichaam (De Caigny, 2010, p.140-142).

- De haard:

Het spreekwoord 'eigen haard is goud waard' toont het belang van de haard aan binnen onze wooncultuur. Binnen verschillende culturen staat de haard symbool als hart van de woning waarrond een gezellige en intieme sfeer wordt gecreëerd. Katholieke organisaties zagen deze openhaard ook als christelijk symbool. Hierbij werd de haard gezien als verbindingsschakel tussen de woning en de goddelijke hemel, door het letterlijk naar boven reiken van de haard. Verder stond de haard ook symbool voor genegenheid en eensgezindheid binnen de familie. Dit uitte zich door een familieportret dat zijn plaats kreeg onder het kruisbeeld boven de haard.

Doordat de centrale verwarming zijn intrede deed binnen de Vlaamse woningcultuur werd de functie van de openhaard zwaar in vraag gesteld. De haard zou hierdoor enkel een decoratieve functie krijgen terwijl dit niet paste binnen de opvattingen over een moderne wooncultuur. Inwoners kregen dan ook het advies de lege schoorsteen, waar oorspronkelijk de kachel stond, om te bouwen tot bibliotheek, zithoek of rustbank. Op deze manier kreeg de 'openhaard' een praktische invulling en werd de dringende wens aan bergplaats ook ingewilligd. Bij typische negentiende-eeuwse kamers werd er geopteerd de haard te verwijderen en te vervangen door radiatoren. Op deze manier konden er grote horizontale raampartijen worden voorzien die de gehele wand innamen. Zulke woningen, zonder openhaard, stonden symbool voor vooruitgang. De afwezigheid van de openhaard gaf immers aan dat de woning was voorzien van centrale verwarming (De Caigny, 2010, p.134-139).

De woonkamer van Woning Douchar was het centrale punt waar de gehele familie gezellig samen kwam. Zo was er een ruime eettafel aanwezig waarrond het gezin elke maaltijd kon verzamelen. Aan de overkant van de woonkamer was, onder het raam, een 'cozy corner' terug te vinden. Deze knusse hoek was voorzien om een boek te lezen of gezellig samen te zitten. De afwezigheid van een openhaard doet echter vermoeden dat de woning voorzien was van centrale verwarming. Dit was binnen de tijdgeest bijzonder vernieuwend en vooruitstrevend. Ook de aanwezigheid van grote ramen die over de gehele wand liepen droegen bij aan het innovatieve karakter van de woning.

De keuken

Vanaf het einde van de negentiende eeuw groeide er in Europa een grote belangstelling voor huishoudkunde. Men zag het huishouden als middel om tot sociale stabilisatie te komen. Zo moesten huisvrouwen een rol spelen als bestrijders van revolutie en opstand door hun man en kinderen van straat te houden. Dit trachtten ze te doen door met een beperkt budget voedzame en smakelijke gerechten op tafel te toveren. Eveneens stonden zij in voor een aangename inrichting van de woning en het opvolgen van de gezondheid van de huisgenoten. Als manager deelden zij bovendien taken uit aan de verschillende leden van het gezin. Ook de financiële opvolging was in handen van de huisvrouwen.

Het logische gevolg hiervan was het uitwisselen van ervaringen tussen architecten en huishouddeskundigen om zo de werkomstandigheden van de huisvrouw te verbeteren. Op deze manier konden woningen afgestemd worden om tijd te besparen en het werk te vergemakkelijken. Het inkorten van loopafstanden, de juiste werkhouding en het streven naar tijdsbesparing waren dan ook belangrijke richtlijnen tijdens het ontwerp. Er ontstond een dynamiek tussen huishoudexperts en architecten. Enerzijds konden huishouddeskundigen reflecteren over de 'goede volkswoningbouw', anderzijds grepen architecten deze kans om hun visie over wonen en huishouden kenbaar te maken aan de huisvrouwen.

Deze dynamiek weerspiegelde zich ook in architecturale ontwikkelingen. Zo werden er tijdens het interbellum huishoudkundige demonstraties gegeven in voorbeeldwoningen. Tijdens deze demonstraties werd aangetoond dat het huishouden beter, goedkoper en sneller kon gebeuren en dit alles op een traditionele, efficiënte, energie- en geldbesparende manier. Men toonde de kunst van het werken zonder zich moe te maken.

Warmtetoestellen in de woningen hadden echter een dubbele functie. Zo stonden zij in voor de verwarming van de woning maar deden eveneens dienst als kooktoestel of fornuis. Hier kwam in het midden van de negentiende eeuw echter verandering in. Er werden verschillende apparaten op de markt gebracht die ontwikkeld waren voor het bereiden van voedsel. Anderzijds ontstonden er apparaten die instonden voor de verwarming van een vertrek. Op deze manier kon er een functiescheiding worden doorgevoerd die de kookruimte en woonruimte onafhankelijk maakten van elkaar (De Caigny, 2010, p.75-108).

HUISHOUDKUNDE VOEDINGSLEER

DOOR P. MERTENS

DIRECTRICE Sr GODELIEVE

BEROEPSHUISHOUDSCHOOL

★

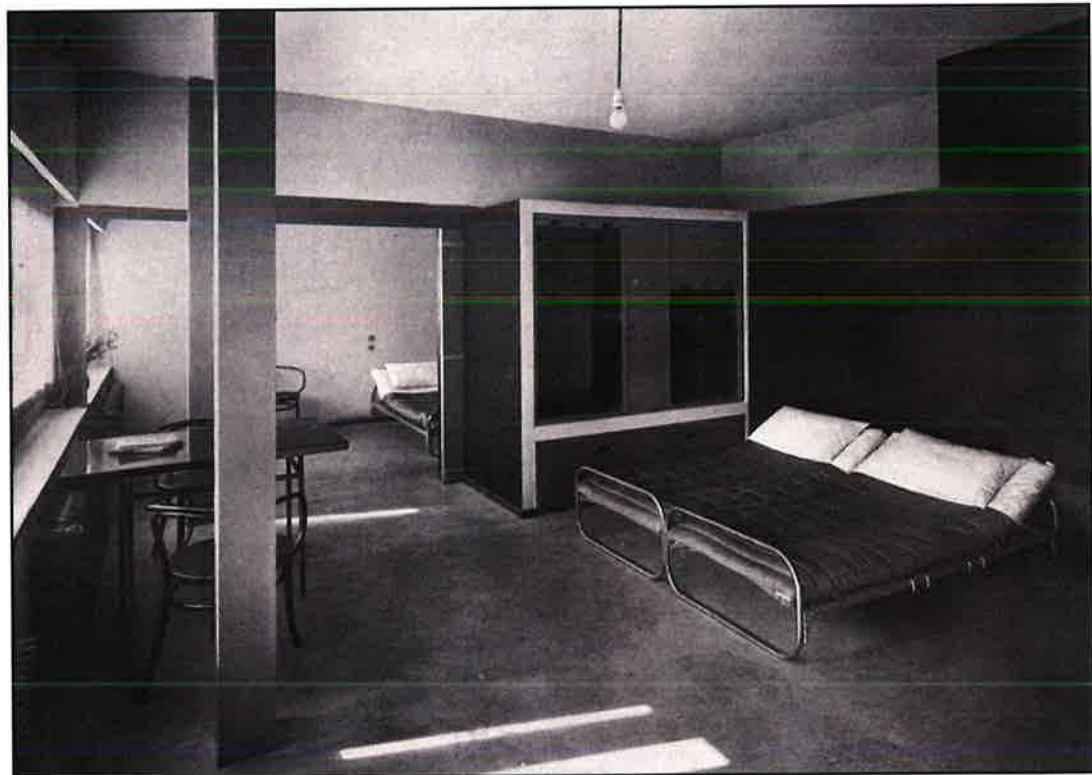
1938

Hoewel het idee van een rationele keuken stilaan begon door te dringen in de Vlaamse woonpraktijk bleef een groot succes echter uit. Dit leverde veeleer verschillende hybride keukenvormen op. Zo was de woonkeuken erg in trek bij verschillende arbeidersgezinnen. Deze keuken werd veeleer gezien als een gezellige familiekamer. Tevens was er wel een achterkeuken verbonden aan de woonkeuken. Deze ruimte werd gebruikt voor het bewaren van goederen die mogelijk het uitzicht van de woonkeuken zouden kunnen ontsieren. De bijkeuken was eerder primitief ingericht, dit was anders voor de werkkeuken waar functionaliteit primeerde. Voor stedelijke appartementen bleek deze rationele keuken, uitgerust met koelkast en fornuis, echter wel een goede oplossing. Dit was te wijten aan het feit dat de kelder van klein formaat was en zich enkele verdiepen lager bevond.

Meer en meer gezinnen gingen zich, in plaats van een uitgebreide CUBEX-keuken aan te schaffen, een los CUBEX-element aankopen. Het idee dat de CUBEX-fabrikanten uitdroegen omtrent rationele wooninrichting won in de jaren 1930 meer en meer aan populariteit. Hun ideale keukenmeubel, een eenvoudige kast met onderverdelingen, was dan ook erg populair bij de arbeidersgezinnen. De meer gegoede klasse kon zich echter wel een volledige CUBEX-keuken aanschaffen (De Caigny, 2010, p.75-108).

Dit was het geval bij de familie Douchar. Zij waren immers in het bezit van een totaal uitgeruste CUBEX-keuken. Deze werkkeuken was volledig losgekoppeld van de woonkamer waardoor huishoudelijke activiteiten kon onttrokken worden aan het oog van de bewoners en bezoekers. Verder was aan deze werkkeuken ook een bijkeuken verbonden voor de opslag van velerlei goederen om zo de functionaliteit van de werkkeuken te verzekeren.

De Slaapkamer

Aan het eind van de negentiende eeuw sliepen nog relatief veel mensen in een afgesloten 'slaapkast'. Huishouddeskundigen baarden zich hier echter zorgen over. Ze zagen het als hun taak om de inwoners te overtuigen van het belang van goed verluchte en verlichte slaapkamers.

De woonopvoeders gingen hierin nog een stap verder dan de huishouddeskundigen. Zo pleitten zij ervoor elke woning te voorzien van drie slaapkamers. De eerste slaapkamer zou dienst doen als slaappleaats voor de ouders. De overige twee slaapkamers waren bedoeld voor de kinderen, één voor elk geslacht. Verder moest volgens hun het hoofdeind van het bed tegen de muur staan zodat het bed toegankelijk werd langs twee kanten. Overigens verkozen de woonopvoeders metalen bedden boven houten bedden. Deze metalen Engelse bedden zouden voor een eenvoudig onderhoud en de aanwezigheid van minder bacteriën moeten zorgen. Ook een sobere vormgeving was aan te raden omwille van praktische en hygiënische redenen. Zo werden de bedden, zowel de houten als de metalen, voorzien van een laklaag in een lichte kleur. Enerzijds om het afnemen van stof te vergemakkelijken. Anderzijds stond deze lichte kleur synoniem voor zuiverheid.

De katholieke Arbeidersvrouwen vestigden evenzeer de aandacht op de morele functie van de slaapkamer. De slaapkamer was immers de belichaming van de liefde tussen de man en de vrouw. De plaats waar het leven werd doorgegeven, er ruimte was om te bidden en het verbond tussen man en vrouw werd verstevigd. Niet enkel het bed maar ook de vrouw moest orde en hygiëne uitstralen om zo de liefde tussen beide echtgenoten aan te wakkeren. Het geheim van een goed huwelijk zat volgens de Arbeidersvrouwen in een aangename slaapkamer.

Modernisten waren ervan overtuigd dat de slaapvertrekken enkel dienden om tot rust te komen. Zo zou het volgens hun voldoende zijn als de slaapkamer uitgerust was met een bed en een kast. Door de wastafel te vervangen door een aparte badkamer werd er immers ook aan oppervlakte bespaard. Een andere methode om aan oppervlakte te besparen waren de opklapbedden. Tijdens de nacht deden deze dienst als bed terwijl er overdag een bureau of kast van gemaakt kon worden.

Zowel modernisten als huishouddeskundigen streefden naar een multifunctioneel ruimtegebruik. Echter lag de basis voor dit streven naar functionaliteit op een totaal ander niveau (De Caigny, 2010, p.145-151).

De bovenste verdieping van Woning Douchar echter was uitgerust met 7 slaapkamers. Één slaapkamer was voorzien voor de ouders, de overige slaapkamers waren voor de kinderen. Op deze manier had elk kind zijn eigen, ruime slaapkamer. In de slaapkamers was er de mogelijkheid het bed, centraal en met het hoofdeinden tegen de wand, in de ruimte te plaatsen. Zo kon men het bed langs twee zijden instappen. Over het materiaal waaruit deze bedden bestonden is echter weinig bekend.

De badkamer

Ondanks zijn moeilijke lancering in het laatste kwart van de negentiende eeuw kende de badkamer verrassend genoeg een sterke groei tijdens het interbellum. Dit was mede te danken aan een sterke technologische groei. Een versnelde productie door de ontwikkeling van nieuwe materialen zorgde tevens voor een prijsverlaging bij sanitaire installaties.

Net als bij de verschillende vertrekken in de woning was het aangewezen voor de badkamer een sobere maar functionele vormgeving te hanteren. Dit uitte zich in het strakke meubilair en het bescheiden kleurenpalet. De meest voorkomende badkamer bestond inhoudelijk uit een ligbad, één of twee wastafels, een apparaat voor warm water en een bidet. Hierbij was het opvallend dat men een ligbad boven een douche verkoos. Ook verrassend was het bidet dat een plaats kreeg in de badkamers van de Belgische gezinnen, ondanks zijn vaak omstreden betekenis. Er werd uiteindelijk nog volop geëxperimenteerd met de vorm en de materialen van dit semivast badkamertype.

Niet enkel de inhoud van de badkamer stond onder sterke discussie. Ook de plaats van de badkamer binnen de woning kon op veel discussie rekenen. Voor velen was een badkamer niet vanzelfsprekend. De meeste mensen hadden dan ook geen behoefte om zich dagelijks te voorzien van een wasbeurt. Dit was vooral te danken aan een gebrek aan kennis over het belang hiervan voor de gezondheid. Het merendeel van de bevolking had daarenboven geen technische en financiële middelen om een badkamer te voorzien in hun woning. Bij de meeste gezinnen werd de keuken eenmaal per week, en dit meestal op zondag, omgevormd tot badruimte.

Het was nodig om arbeiderswoningen te voorzien van een betaalbare en netjes ogende wasinrichting. Om financiële redenen was het echter niet mogelijk deze badkamer te voorzien langs de slaapkamers. Er werd dan ook geopteerd om de wasplaats zowel te gebruiken om de was te doen als om zichzelf te wassen. De komst van de badkamer maakte het tevens overbodig een lavabo te hebben op de slaapkamer. Hierdoor kon er meer ruimte gecreëerd worden in de verschillende slaapkamers. Er werd tevens wel geëist om het toilet af te zonderen van de rest van de sanitaire installaties, deze zou een aparte plaat buiten de badkamer moeten krijgen.

De taak van de arbeidsvrouwen bestond erin het proper houden van hun woningen maar ook van de gezinsleden. Zo moest de vrouw de verschillende gezinsleden aansporen om zich dagelijks te voorzien van een wasbeurt. Mede door zelf het goede voorbeeld te geven. Op deze manier voelde de vrouw zich belangrijk in het uitvoeren van de taak om de gemeenschap gezonde burgers te bezorgen. Na een lange weg ontstond de gewoonte om zich dagelijks te wassen (De Caigny, 2010, p.45-74).

Zo kreeg de badkamer de kans om uit te groeien tot symbool van een nieuwe lichaamscultuur waarin licht, lucht en gezondheid centraal stonden. Huishoudkundigen namen dan ook de taak op zich gedurende de jaren 1930 om het belang van moderne badkamers aan te prijzen. Volgens hen was het ideaal een badkamer bij de slaapkamers te voorzien zodat de inwoners deze beurtelings konden gebruiken. Men wenste wel een gang tussen de slaapkamer en de badkamer. Dit omdat er een bedreiging bestond voor besmettingsgevaar vanuit de badkamer door vervuild water en dampen.

Echter kon men wel stellen dat het hebben van een badkamer het toonbeeld van een moderne woningcultuur was waarvoor nog niet iedereen klaar was (De Caigny, 2010, p.45-74).

De familie Douchar leek hier echter wel klaar voor te zijn. Zo zien we dat drie van de zeven slaapkamers waren uitgerust met een eigen natte cel. In deze natte cel was er ruimte voor een ligbad, een toilet, een wastafel en een bidet. In de overige vier slaapkamers was geen natte cel terug te vinden. Hier werd echter geopteerd een wastafel te voorzien dewelke in sommige van de kamers verborgen zat in een kast.

"Waarom zou u, als duidelijk te zien is wat er gedaan moet worden, daar nog aan twijfelen? Als u het ziet, ga dan opgewekt en zonder omwegen aan het werk. Staat het u echter niet duidelijk voor ogen, houdt u dan in en raadpleeg u beste adviseurs. En wanneer iets u in de weg staat, ga dan door met u bezigheden en houdt u weloverwogen vast aan wat u als rechtvaardig beschouwt. Daarmee komt u het verst, want hierin kunt u ook falen. Rustig en toch oplettend, blijmoedig en evenwichtig, zo is hij die in alles de rede volgt."

- Marcus Aurelius (121-180 n.Chr.)

(Antoninus, 2003, p.161)

Tweestrijd

Aan de start, maar ook tijdens het ontwerpproces was het moeilijk een duidelijk standpunt aan te nemen. Er ontstond een aanhoudende zoektocht naar voldoende informatie zodat de mogelijkheid open bleef een volledige restauratie uit te voeren. Maar na een lange speurtocht bleek er echter te weinig achtergrond terug te vinden om een volledige restauratie door te voeren. Daarom viel de keuze voor één van de omgangsvormen uit de kennisdossiers van de kennis- en projectenbank herbestemming.

Deze omgangsvorm heeft de volgende concrete inhoud:

" Een/enkel specifiek(e) vertrek(ken) wordt gekoesterd (ruimtelijke structuur), rest van het pand creatief ingevuld. Al dan niet worden waardevolle interieurcomponenten, -afwerkingen in stand gehouden.

Wanneer een passende bestemming voor een bestaand gebouw wordt gevonden maar er meer ontwikkeling wordt gevraagd om de ruimtes te kunnen laten voldoen aan de zinzichten van de nieuwe functies/ bestemmingen en gebruikers daarvan, kunnen soms een of enkele specifieke vertrekken worden gekoesterd. De rest van het bestaande gebouw ondergaat een creatieve invulling."

(Kennis- en projectenbank, z.j., Omgangsvorm 3)

Ondanks een theorie die op zich erg eenvoudig lijkt, is de toepassing in praktijk iets minder vanzelfsprekend. Vandaar ook de keuze om mijn masterproef als een geduldige zoektocht te beschouwen. Dit als een verplichting om doorheen het hele ontwerpproces verantwoorde en doordachte keuzes te maken met respect voor de gegeven context.

Aan de start van het ontwerpproces is getracht een passende invulling voor Woning Douchar te zoeken. Eerder overwoog de stad Hasselt het pand een woonfunctie met een beperkte atelierruimte te geven. Maar volgens persoonlijke intuïtie, en ook organisatorisch leek dit niet de meest optimale keuze te zijn.

Door het aanzienlijk aantal slaapvertrekken en de grote oppervlakte aan leefruimte leek het pand wel perfect te passen binnen het concept van een bed and breakfast. Deze invulling vloeide ook voort uit groot respect voor het bestaande concept van de woning. Hierdoor konden grote structurele veranderingen tijdens het ontwerpproces vermeden worden. Verder is het koppelen van een bed and breakfast aan deze woning de perfecte manier om de woning terug te integreren in de maatschappij. Om zo af te raken van het negatieve cliché beeld dat doorheen de jaren automatisch aan de woning gekoppeld is geraakt.

Conceptueel

Deze lagen zullen individueel uitvoerig aan bod komen om zo de verschillende stappen binnen het ontwerpproces te verhelderen.

1. BEDRIJF

De garage aan de voorzijde van de woning zal zijn bestaande functie behouden. Evenals de inkompartij en de trappenplaats. De vroegere spreekkamer zal door de nieuwe functie als bed and breakfast dienst doen als ontvangstruimte voor de gasten. Het achterste gedeelte van het gelijkvloerse woonlaag zal ruimte bieden aan de uitbaters van de bed and breakfast. Hier zal de leefruimte evenals het slaapvertrek met badkamer een plaats krijgen. De keuze om de privévertrekken van de beheerders van de bed and breakfast op deze laag een plaats te geven is bedoeld als speelse knipoog naar de oorspronkelijke naam van deze laag. De beheerders kunnen dan ook gezien worden als kloppend hart dat het hele bedrijf draaiende houdt.

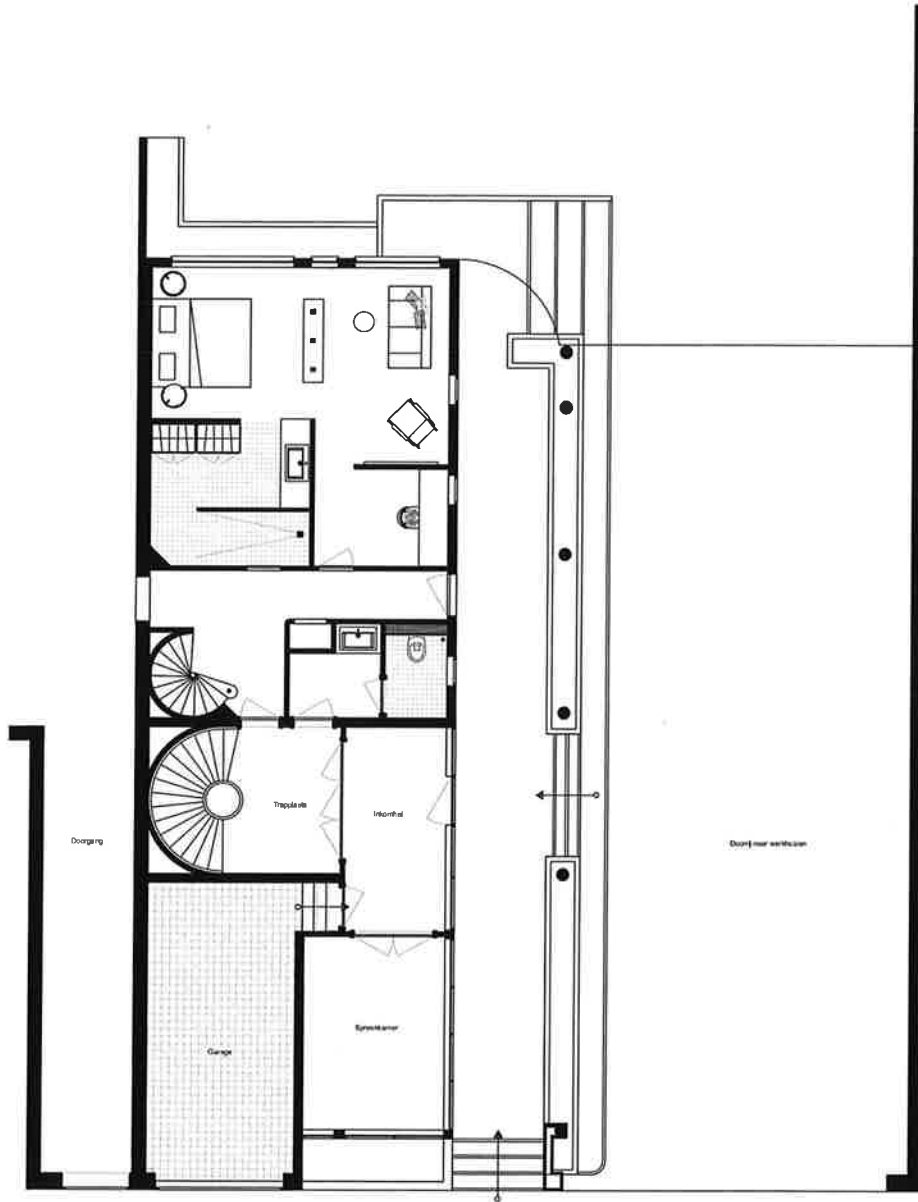
2. FAMILIELEVEN

Voor deze laag is het de bedoeling het bestaande concept zoveel mogelijk te re-integreren. De eetkamer en woonkamer zullen in zijn oorspronkelijke staat terug gebracht worden door middel van de plannen die raadpleegbaar waren. De ontvangstzaal en rookkamer zullen structureel behouden blijven maar zullen een meer recreatieve functie krijgen. Dit zal de gasten de mogelijkheid geven een vrijetijdsbesteding uit te oefenen. Op deze manier kunnen de gasten zich ontspannen of zich op een rustige manier terugtrekken. Het vroegere office zal dienst doen als koffiëcorner enerzijds en buffetruijme anderzijds. Zo kunnen de gasten zich ten allen tijden voorzien van dorstlessers. De keuken en bijkeuken behoren tot de privévertrekken van de uitbaters evenals het toilet. De diensttrap geeft de eigenaars de mogelijkheid zich ongezien van de gelijkvloerse woonlaag naar de eerste etage te bewegen en visa versa.

3. RUST

Zoals voorzien in het originele concept van de woning staat deze etage synoniem voor rust. Uit respect voor dit concept zal dit verdiep dezelfde functie krijgen. Mede volgt deze keuze ook ongedwongen omdat deze opbouw past bij de structuur van een bed and breakfast. De oorspronkelijke 7 slaapkamers zullen echter gereduceerd worden tot een aantal van 5 slaapkamers. Om zo elke slaapkamer van een badkamer, die van oppervlakte naar behoren is, te voorzien. De 3 slaapkamers aan de voorzijde zullen structureel behouden blijven, aangezien deze al waren uitgerust met een natte cel.

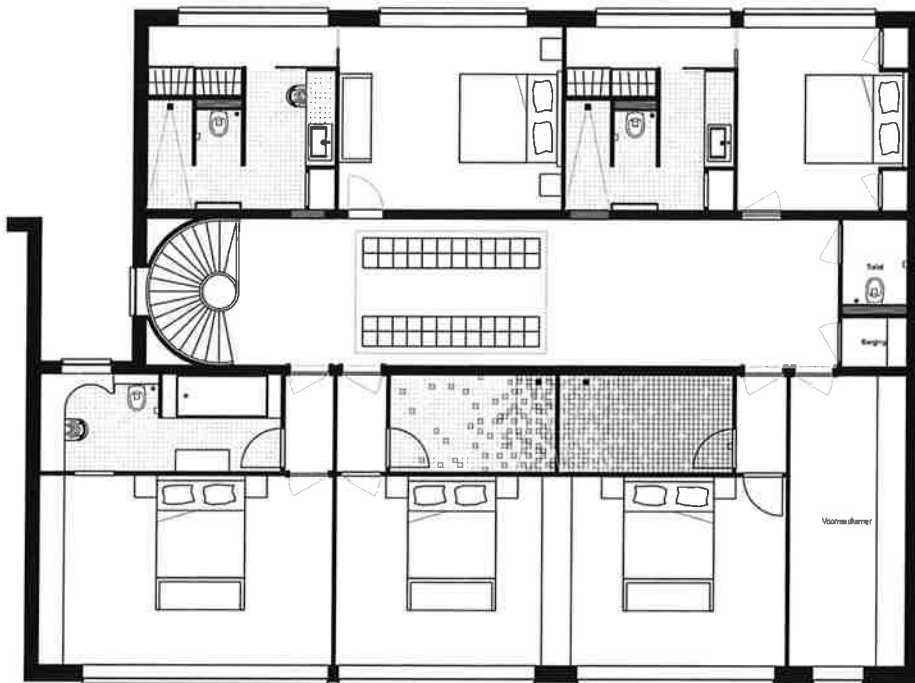
1. BEDRIJF

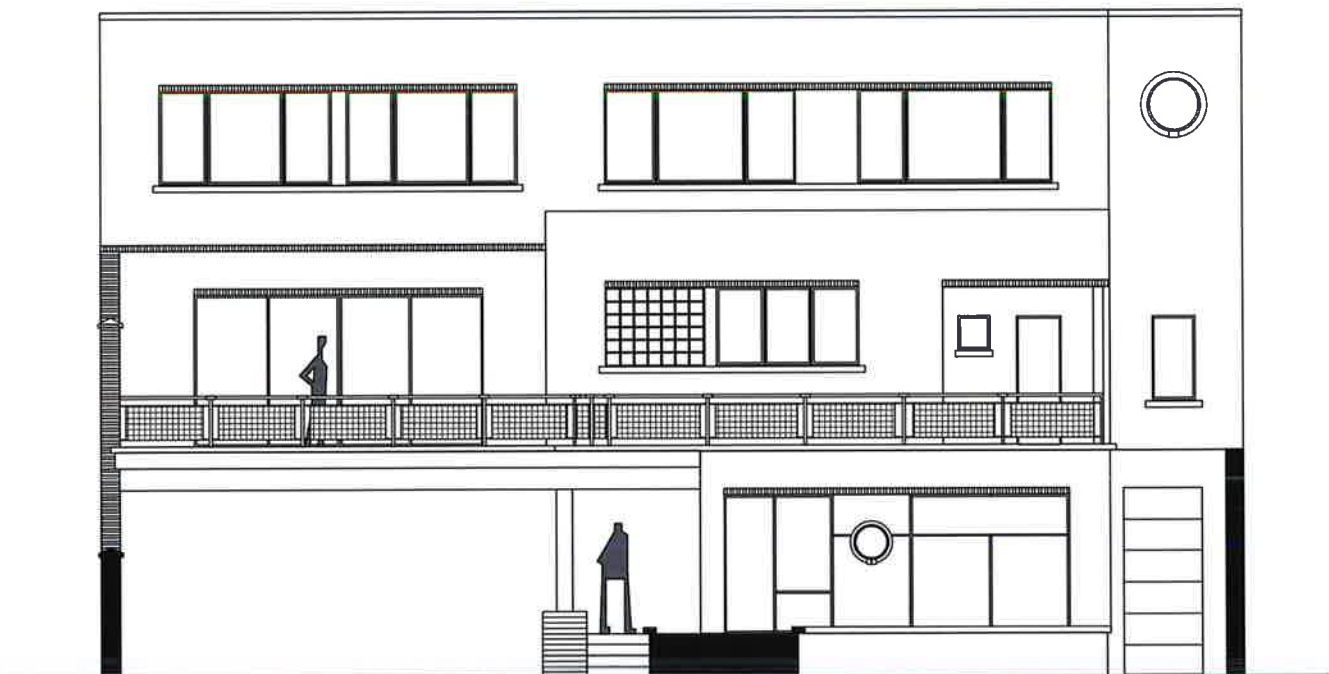
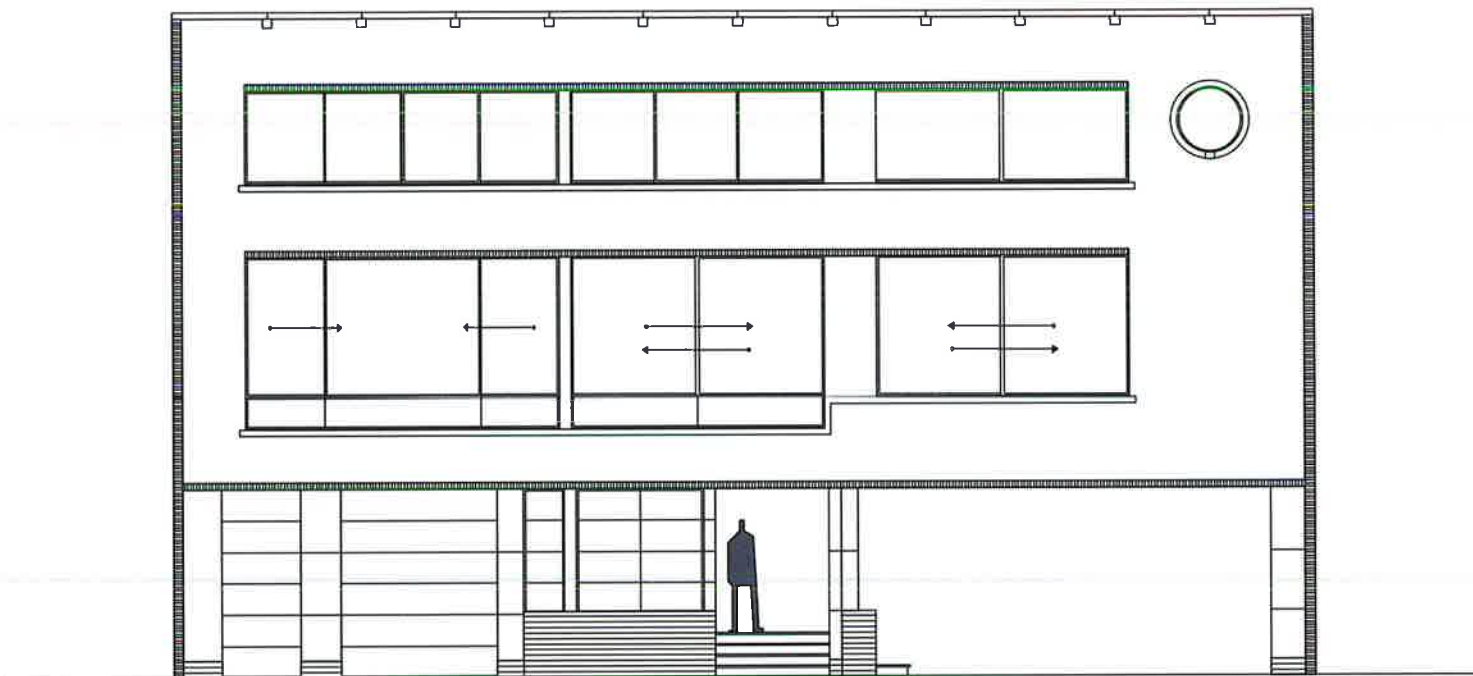
2. FAMILIELEVEN

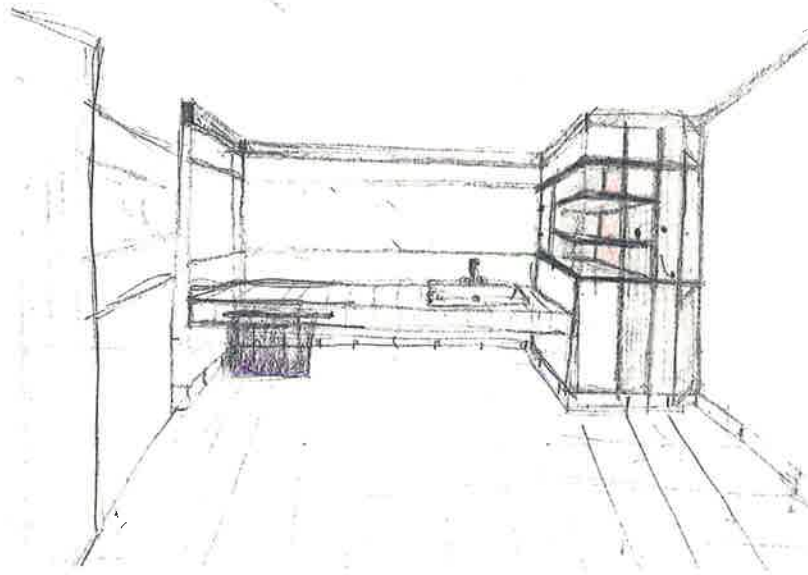
3. RUST

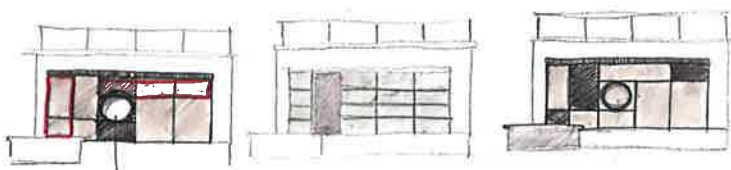
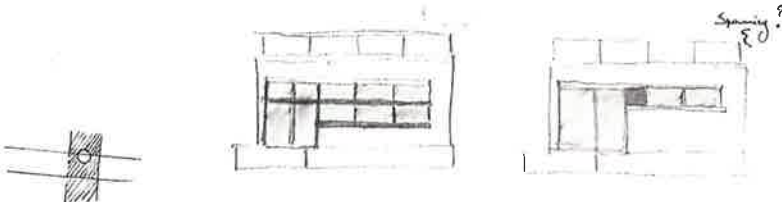
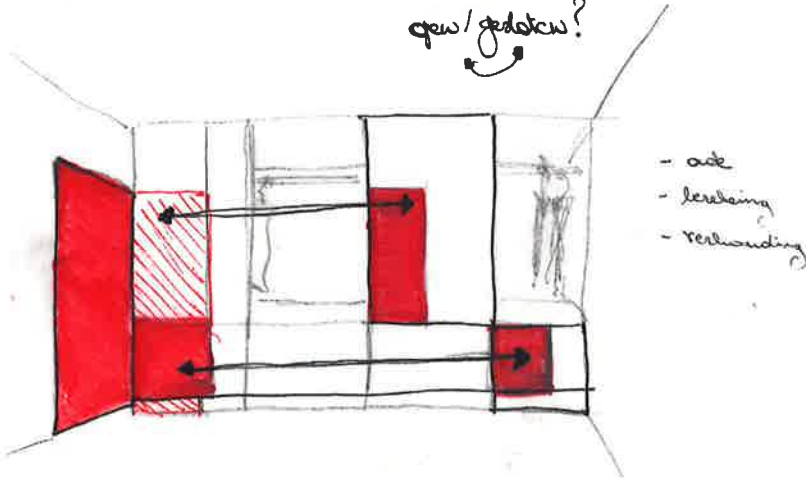
VOORGEVEL & ACHTERGEVEL

AANZET ONTWERP

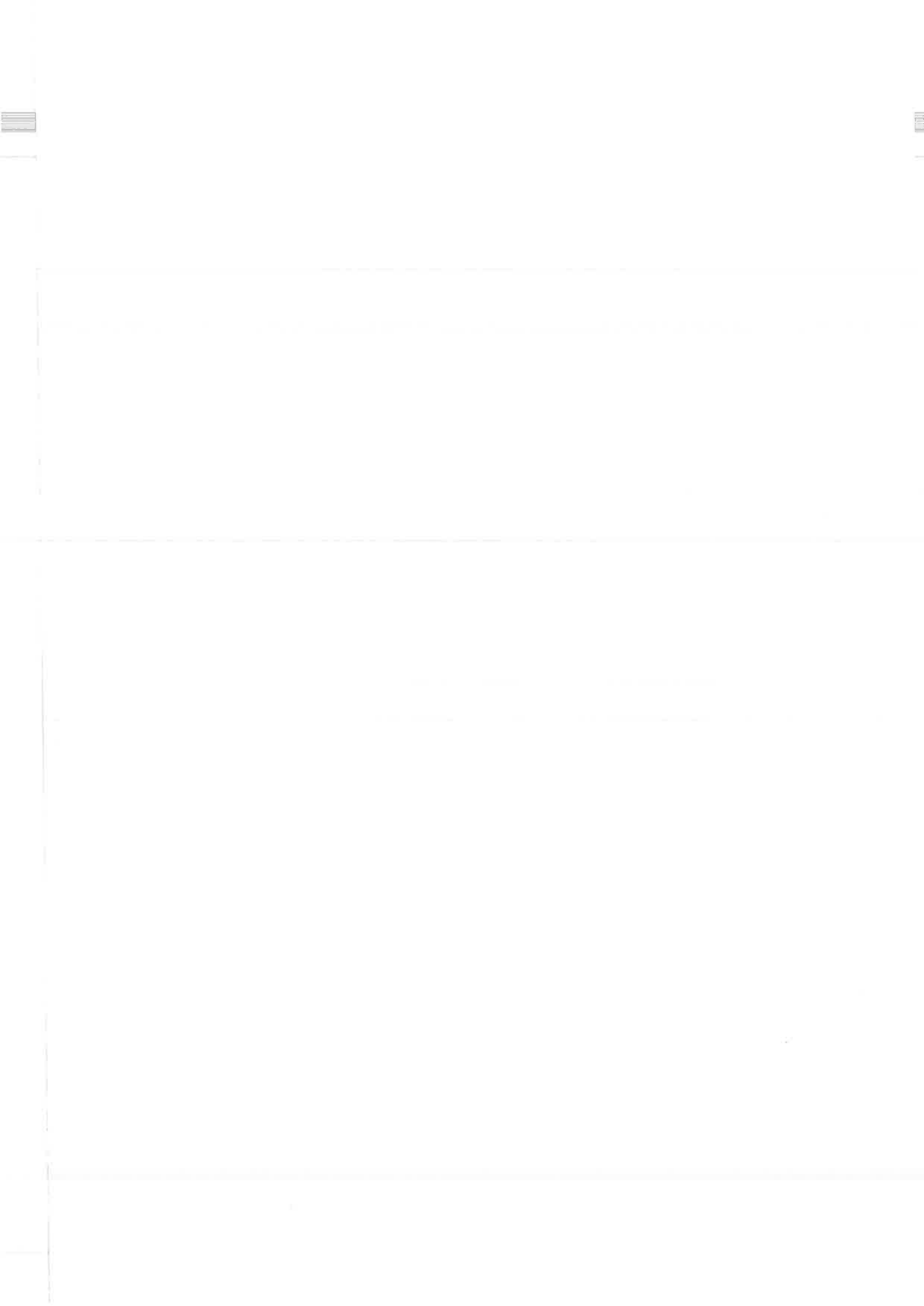

gew / gedoken?

HORIZONTALITEIT
overkoming?

Spil in massa
lym!

2.2. DE STRAAT

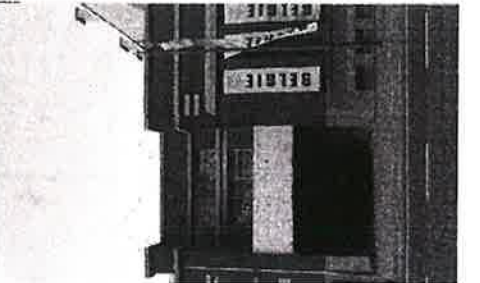
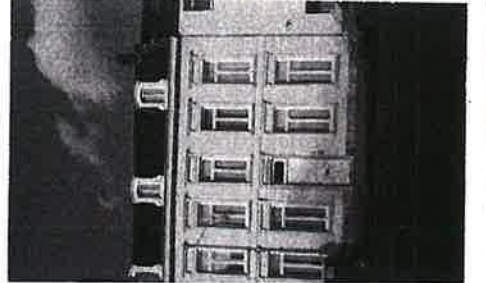
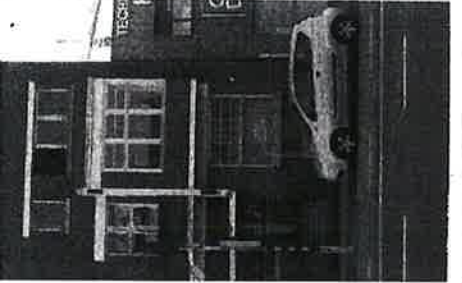
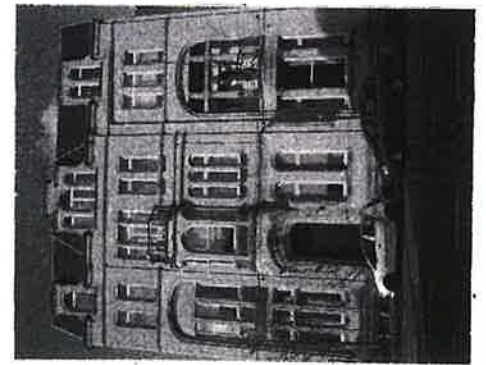
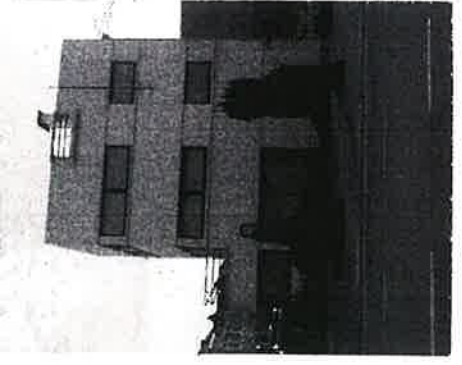
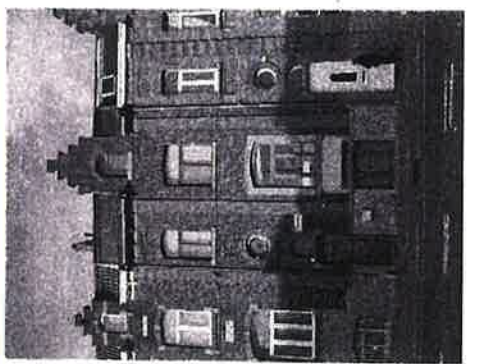
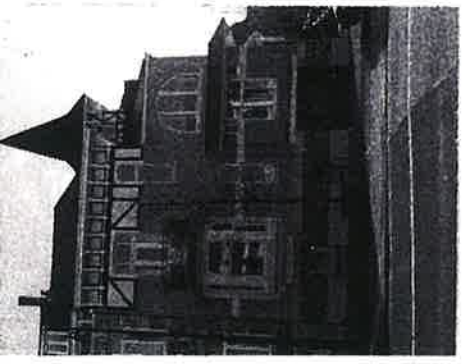
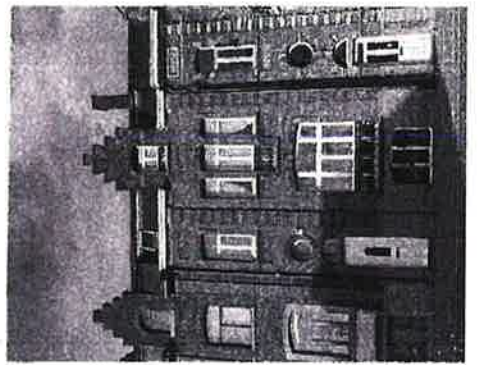
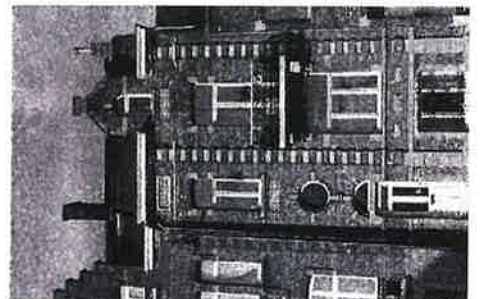
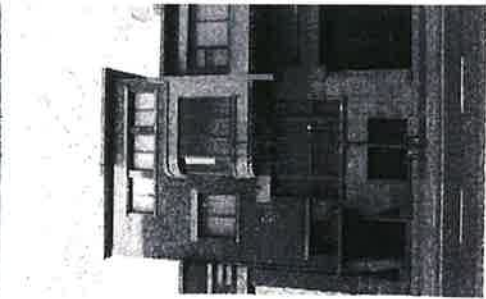
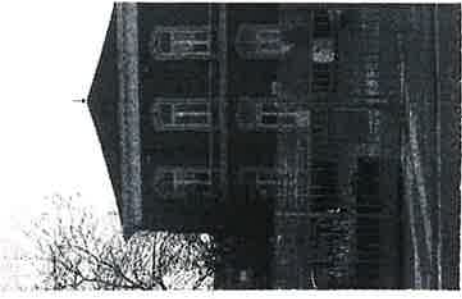
43 Hasselt Koningin Astridlaan — Avenue Reine Astrid

De Koningin Astridlaan

De Koningin Astridlaan werd tijdens het interbellum een straat waarlangs verschillende groothandelaars zich vestigden. Dit verschijnsel is vooral te danken aan de gunstige ligging ten opzichte van de verschillende verbindingswegen met de grote steden en het Hasseltse station. Dit fenomeen reflecteert zich in de architectuur die zijn plaats langs de Koningin Astridlaan gevonden heeft (Masset, 2012).

Na analyse blijkt dat er voornamelijk bouwwerken in Modernistische stijl, Art Nouveau stijl en Nieuwe Zakelijkheid terug te vinden zijn. Zo treffen we Huis Van Straelen (1912) aan, opgetrokken in Art Nouveau stijl. Ook firma Koloniale Waren (1929) met aanpalende modernistische woning (1926) van ontwerp van Huib Hoste is hier terug te vinden. Verder zien we ook een complex van twee woonhuizen met magazijn (1920) naar een ontwerp van architect A. Baar. Ook architect S. Brauns ontwierp een alleenstaande woning (1934) in Nieuwe Zakelijkheid voor zichzelf. Eveneens niet te vergeten is Woning Douchar (1936) naar een ontwerp van Léon Stynen. De uitvalsweg naar Diest koos dus duidelijk voor een vernieuwende dynamiek. Hier is na de Tweede Wereldoorlog echter geen vervolg aan gegeven (VO, 2010, p.6-8).

De Koningin Astridlaan werd recentelijk (2011) opgewaardeerd met als doel een vlotte verkeersafwikkeling rond de stationsbuurt en het nieuwe gerechtsgebouw te creëren. De weg werd tevens voorzien van nieuwe fietspaden en brede stoepen hetgeen de straat een stuk aangener in gebruik maakt (Kumpen, 2011).

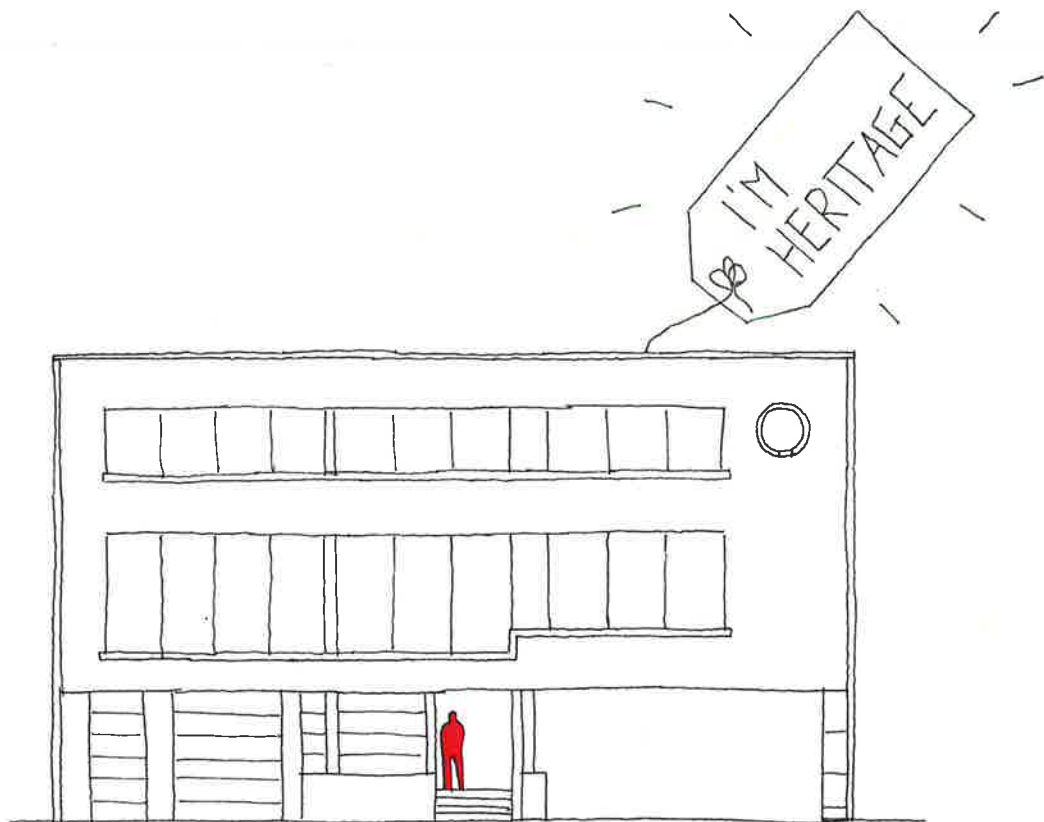

De misdaad

Wanneer we in dialoog treden met verschillende personen op straat en het bestaan van de woning aankaarten zijn de reacties verrassend genoeg niet verdeeld. Velen zijn ervan overtuigd dat de woning zijn beste tijd wel heeft gehad. Wat weinig verwonderlijk is als we zien hoe het gebouw er vandaag de dag bij ligt.

" De tijd is rijp om het gebouw met de grond gelijk te maken! "
(A. Steuckers, Persoonlijke communicatie, 15/03/2015)

Het is afzichtelijk hoe weinig mensen zich bewust zijn van de architecturale waarde van het gebouw, noch zijn ze zich ervan bewust dat het hier om onroerend erfgoed gaat. Maar dit kunnen we de menigte niet kwalijk nemen. Onwetendheid is vaak het kussen waarop men het hoofd te rusten legt. Nog afzichtelijker is het feit dat de stad Hasselt schuldig pleit. Schuld aan verzuim, nalatigheid en tekortkoming in het nemen van zijn verantwoordelijkheid. We spreken hier dan ook terecht over vergeten interbellumarchitectuur.

Het manifest der verzuim

Aan zijn lot overgelaten, in de steek gelaten en verlaten. Een nederzetting over hoe vergeten deze architectuur werkelijk is. De woning die ooit synoniem stond voor een economie in volle bloei, wordt nu gezien als een doorn in het oog voor de stad Hasselt. Dit is in grote mate te danken aan de openbare parking die zijn plaats heeft ingenomen achter de woning. Op deze plek zijn verschillende sporen van vandalisme vast te stellen. Deze sporen van vernieling werken op hun beurt nog meer vernielzucht en vandalisme in de hand.

Het is dan ook bijzonder moeilijk deze vicieuze cirkel te doorbreken. Toch ga ik trachten dit probleem positief te benaderen door een mogelijke oplossing te bieden op dit vraagstuk. Echter reikt mijn kennis door mijn achtergrond als interieurarchitect niet tot op het niveau van ruimtelijke planning en ontwikkeling. De door mij aangereikte oplossing kan dus eerder gezien worden als een suggestie veeleer dan de exacte oplossing.

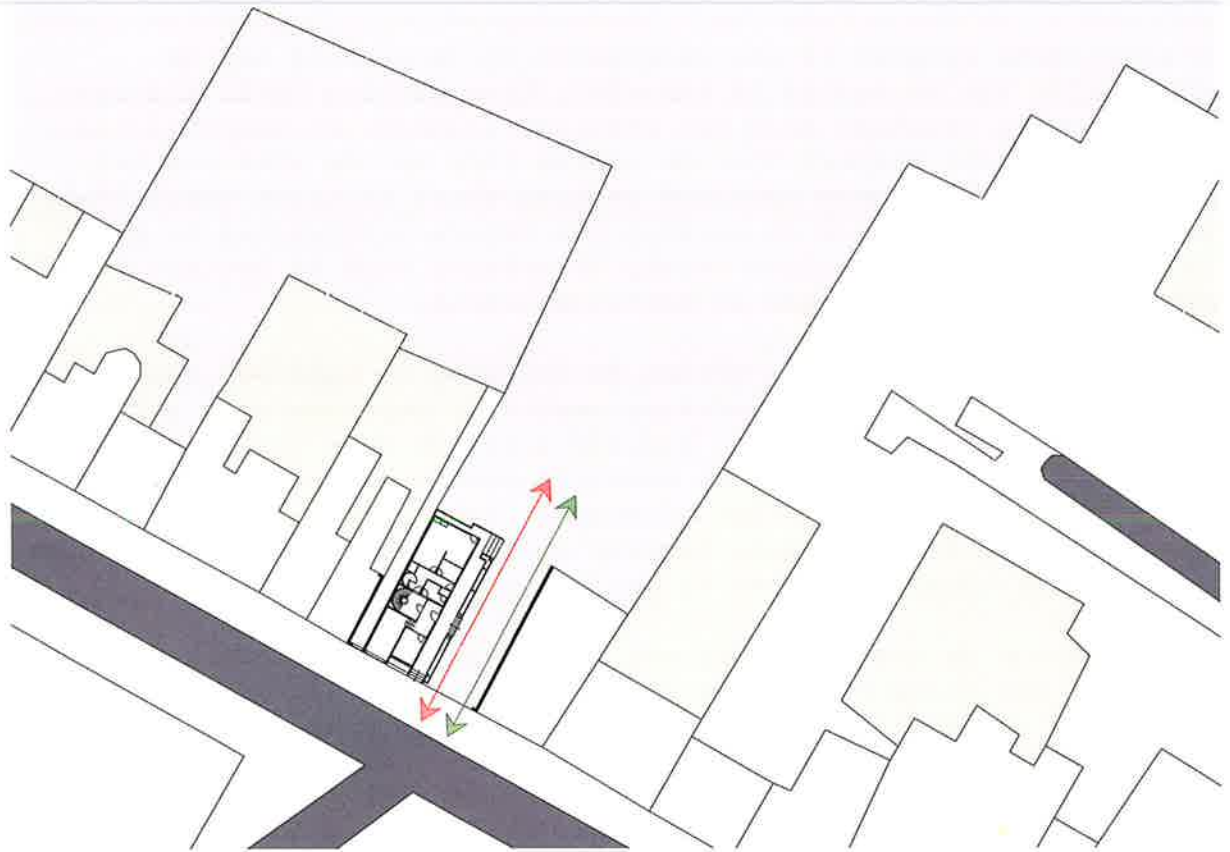
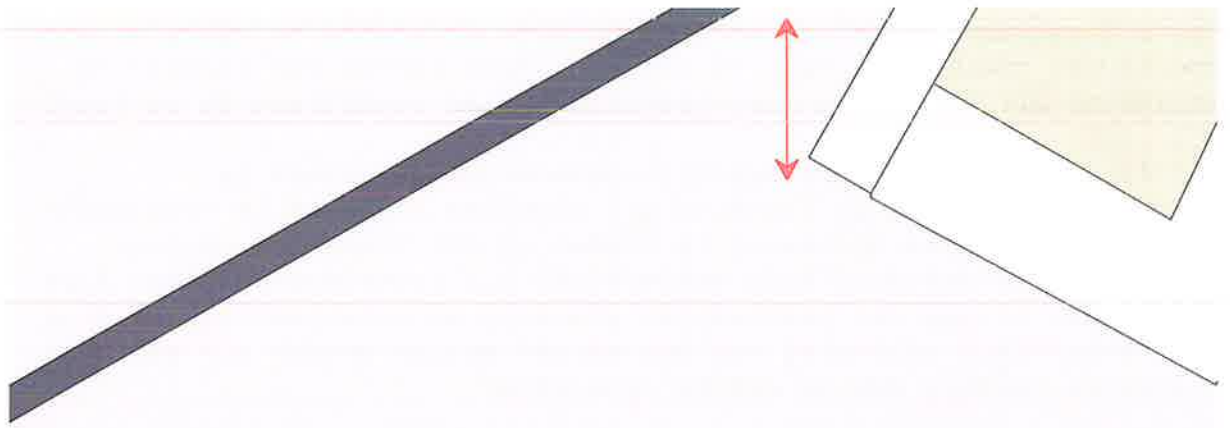
De bevrijding

Om praktische redenen is het aangewezen om de parking aan de achterzijde van de woning te behouden. Deze parking heeft ondanks zijn verdoken karakter toch een gunstige ligging ten opzichte van de stad. Ook uit respect voor de genius loci van de plek zou het immers bruusk zijn deze openbare parking plots te laten verdwijnen. Het is echter wel nodig de parking een betere uitstraling te geven. Het braakliggend stuk grond waarop de parking zich nu bevindt geeft immers een erg onverzorgde en beroerde indruk.

Verder zal er ook getracht worden de doorgang te behouden die de Koningin Astridlaan met de parking verbindt. Deze doorgang zal echter enkel voor voetgangers bedoeld zijn. Op deze manier kan de drukke stroom aan verkeer, die mogelijk voor veel geluidshinder zorgt, onder de woning worden afgenomen. Het betreden en verlaten van de parking zal door deze ingreep volledig verschoven worden naar de bestaande toegang aan het Vrijwilligersplein.

Bovendien zou de heraanleg van een privétuin aan de achterzijde van de woning een grote meerwaarde zijn. Zo kan zowel het dakterras als de tuin op het gelijkvloers dienst doen als buitenkamer. Mede kan deze tuin als buffer gezien worden tussen de openbare parking en het privéleven in de woning. Het is echter belangrijk een evenwicht te vinden tussen beiden zodat er een naadloze overgang ontstaat.

De herstructurering van de site zou een bevrijding van de woning moeten creëren. Zodanig dat de woning terug kan functioneren als het mooie praktische apparaat van samenleven.

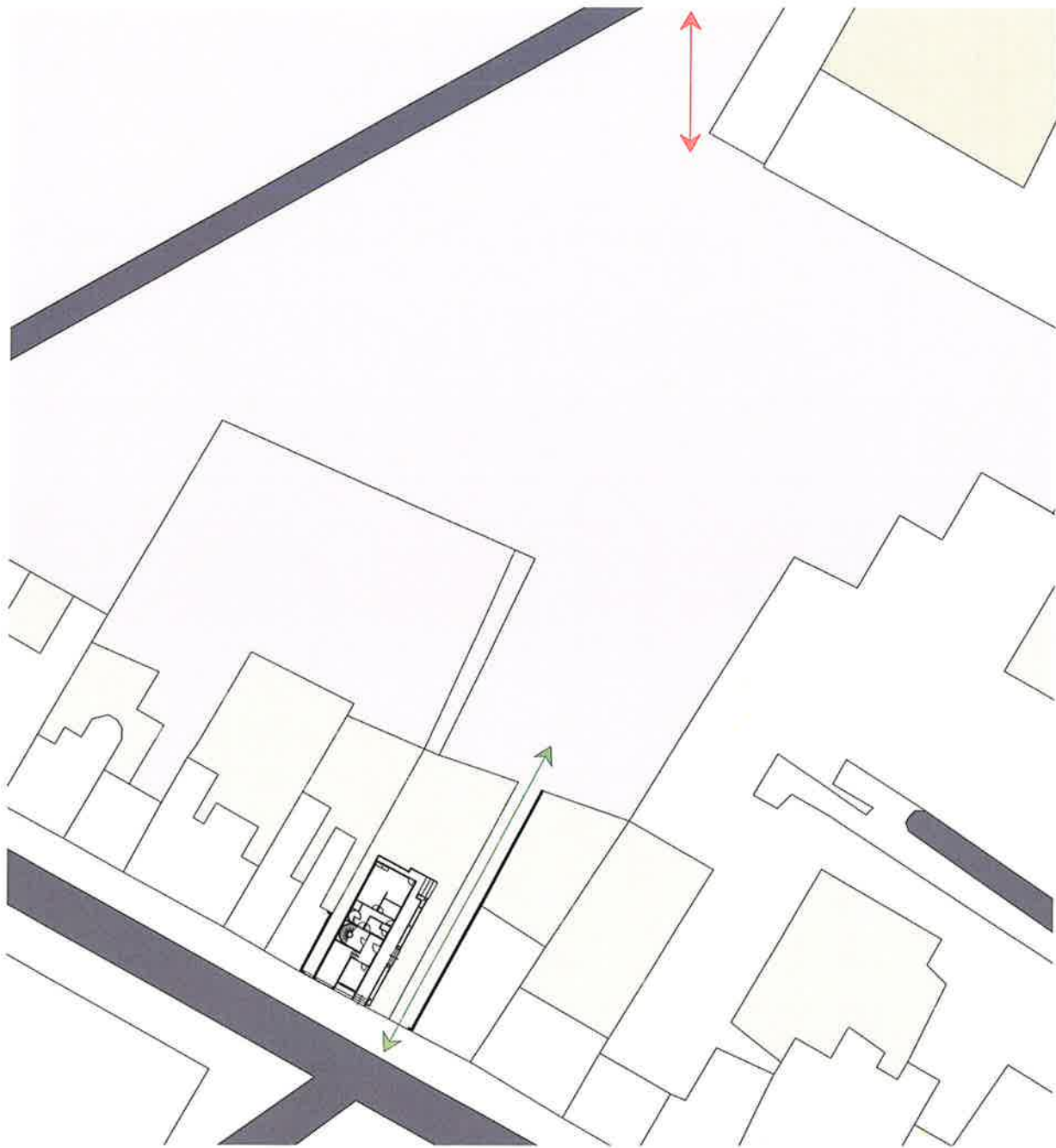
Huidige toestand

Voetgangers

Automobilisten

Herstructurering

Voetgangers

Automobilisten

2.3. DE STAD

Hasselt. Panorama de la Ville.

Van hazelarenbos

De oorsprong van Hasselt ligt vermoedelijk in de buurt van de Helbeek, een bijriviertje van de Demer. Deze bewoonde nederzetting ontstond waarschijnlijk rond de 7de eeuw. De naam Hasselt daarentegen wordt pas eerst vernoemd in 1165 en zou afgeleid zijn van het Germaanse Hasaluth dat hazelarenbos zou betekenen. Hasselt was één van de Goede steden van het vroegere graafschap Loon. De grenzen hiervan zouden ongeveer samenvallen met de huidige provincie Limburg. Kort na de vernoeming zou Hasselt de felbegeerde Luikse Stadsrechten krijgen. In 1232 zou graaf Arnold IV deze status bevestigen. De Luikse stadsrechten zouden de burgers moeten vrijstellen van arbeid op het domein van de graaf en door deze vrijstelling zou er meer ruimte komen om aan handel en nijverheid te doen. Hoewel Borgloon de officiële hoofdplaats van dit bescheiden vorstendom was zou Hasselt later uitgroeien tot een succesvolle polis en deze functie overnemen. Dit had de stad te danken aan zijn gunstige ligging en de nabijheid van het kasteel van de graaf en de Abdij van Herkenrode in Kuringen.

In 1366 echter werd het graafschap Loon ingelijfd bij het prinsdom Luik. Hasselt bleef onder het gezag van de prins-bisschop. Rond 1560 werd via kerkdiensten het protestantisme uitgedragen. Hierdoor kreeg Hasselt in 1567 te maken met een Beeldenstorm en samen met Maaseik verklaarde deze stad zich onafhankelijk. Deze situatie veranderde echter na 1794 door de aanhechting aan Frankrijk. Na de nederlaag van Napoleon en de vereniging met Nederland werd de naam Limburg gekozen.

Toen België onafhankelijk werd in 1830 is deze naam dan ook behouden gebleven. Hasselt zal later, in 1839, definitief uitgeroepen worden als hoofdstad van de Belgische provincie Limburg. Na 1840 werd de stad voorzien van waterwegen en kreeg het ook aansluiting op het spoorwegnet. Zo werd in 1847 de eerste spoorlijn ingehuldigd. Door deze aansluiting was de behoefte aan een stationscomplex groot. Dit station werd in 1856 opgetrokken net tussen de huidige Meiliedstraat en de Luikersteenweg.

De oorspronkelijke middeleeuwse stadsmuren werden in de 17de eeuw onder oorlogsgeweld gedeeltelijk afgebroken en volledig vervangen door aarden omwallingen in 1705. In 1849 echter werden deze afgebroken en vervangen door een moderne ringlaan. Deze nieuwe boulevard werd aangelegd naar een ontwerp van Brusselse architect Spaak (1803-1893). Rond deze boulevard werden, onder het bewind van de burgemeesters Bamps (1833-1836 en 1842-1864), talrijke openbare gebouwen opgetrokken zoals scholen, een feestzaal, de gevangenis en de Rijkswachtkazerne. Deze opkomst van nieuwe gebouwen hertekende sterk het uitzicht van de binnenstad (KHLim, z.j.) (Hasselt, z.j.).

In de eerste helft van de 20ste eeuw komt in de buitenwijken en langs de verschillende uitvalswegen van Hasselt een merkwaardige architectuur tot stand. Dit is vooral te danken aan een sterke immigratie, de aanhoudende uitbreiding en een verscheidenheid aan nijverheid. Ook plaatsgebrek in de binnenstad dwingt de inwoners hun activiteiten te verleggen naar de vijf grote toegangswegen. Uit de mengeling van verschillende stijlen langs deze vijf uitvalswegen blijkt echter dat de stad Hasselt geen uitgesproken mening had over een te volgen architectuur. Op deze manier kwam de binnenstad, met zijn eerder traditionele stijl, in sterk contrast te staan met de nieuwe aangelegde architectuur langs de uitvalswegen. Zo is het traditionele Neoclassicistisch en eclectische karakter erg opvallend in de buurt van de Luikersteenweg. De Koningin Astridlaan, met in haar verlengde de Kuringersteenweg, koos op haar beurt voor het vernieuwende modernisme (Masset, 2012).

De Hasseltse jeneverindustrie kent zijn fundamenten in de 18de eeuw maar kwam in de 19de eeuw pas tot haar grootste bloei. Dit was mede te danken aan de verdere aanleg van het Albertkanaal (1930-1939) in de richting van Luik. Deze ingreep zorgde tevens voor een vernieuwde industriële impuls. Ook Phillips dat in 1955 zijn weg naar Hasselt had gevonden stond mee aan de basis voor de groei van de stad. In 1970 werden in de fabriek aan de kempische steenweg ruim 5000 mensen tewerkgesteld. De fabriek beëindigde haar activiteiten in 2003 (KHLim, z.j.)(Hasselt, z.j.).

Tot Hoofdstad van de Smaak

Tegenwoordig behoort Hasselt tot een van de 5 grootste commerciële centra van België. Naast de lekkere "Hasseltse speculaas" is deze Hoofdstad van de Smaak ook gekend om zijn talrijke winkels, gezellige straatjes, kleurrijke terrasjes en verschillende winkelgalerijen. Ook voor dure en exclusieve mode is er plaats in de Hasseltse binnenstad.

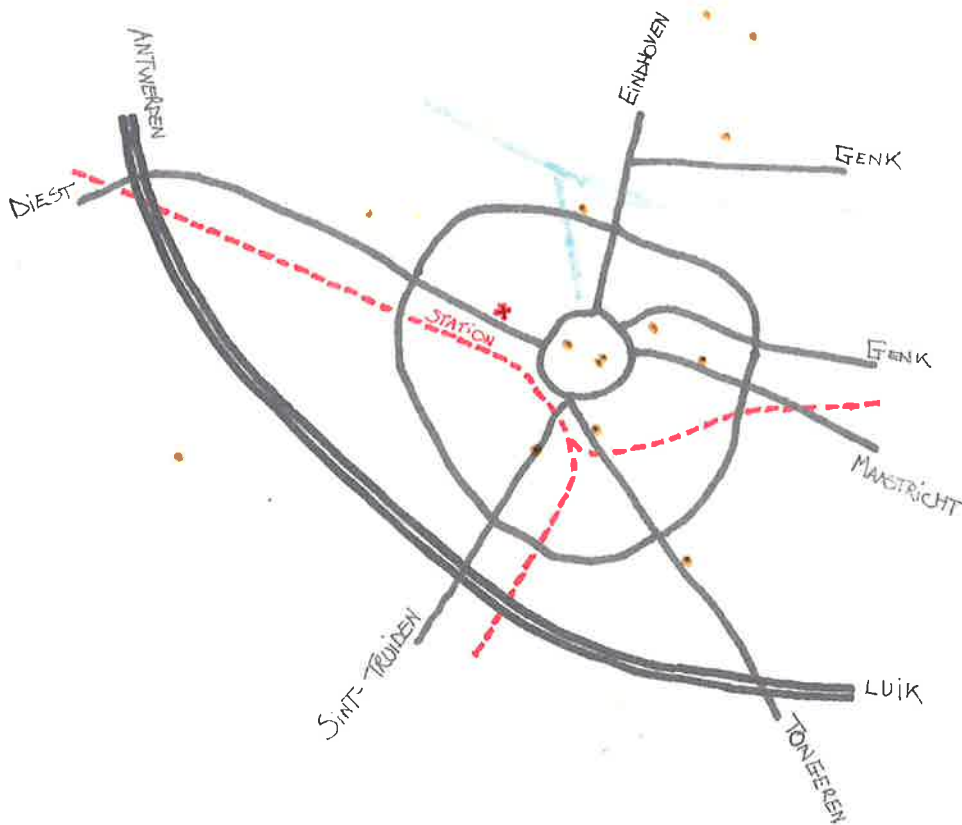
De verschillende cultuurhuizen en musea in Hasselt zorgen voor de nodige cultivatie. Zo is in Hasselt het Nationaal Jenevermuseum, het Modemuseum, het Stadsmus, het Literair museum, het Museum van het Heilig Paterke, de Abdijsite Herkenrode en de Beiaardtoren terug te vinden. Verder biedt Hasselt een groot aanbod aan culturele mogelijkheden dewelke terug te vinden zijn op verschillende plaatsen onder andere in het Cultuurcentrum (CCHa), de Grenslandhallen, de Ethias Arena, Kunstencentrum BELGIE, de Muziekodroom, Z33 en Villa Basta.

Ook trekken verschillende evenementen een groot aantal bezoekers naar Hasselt. Zo zijn zowel toeristen als inwoners van de stad jaarlijks welkom op de Jeneverfeesten, Pukkelpop, Theater op de markt en tal van andere festiviteiten. Aan bedrijvigheid in Hasselt dus geen gebrek (KHLim, z.j.).

Goedemorgen

Na intuïtief en met respect voor het pand een invulling te hebben bepaald, leek het me best deze invulling af te toetsen aan de omgeving. Zo is er een overzicht gemaakt van de verschillende B&B's binnen de grote ring en de kleine ring. Op deze manier was het mogelijk te controleren of er binnen de stad ruimte was voor dit initiatief.

Na analyse blijkt er inderdaad nog ruimte voor dit soort van onderneming. Dit is visueel in kaart gebracht op de tekening onderaan. De gele aanduidingen wijzen op de aanwezige B&B's in de buurt, het rode kruisje is de plaats waar Woning Douchar zich bevindt. Tevens geeft de architecturale meerwaarde, dewelke kan werken als een positieve trekpleister, een bijzonder karakter aan het verblijf. Ook de ligging van het pand is optimaal, aangezien het pand op wandelafstand van zowel het centrum als het station ligt.

talk of a
TOWN

Kom, ga mee.
Laat je leiden en verleiden
Hier.

Ziehoe ik mijzelf ontvoer
in de pinte van de Dager,
mijn voeten nog nat van ochtenddauw.

Hoor hoe het **getoeter en geraas**
over steaten en boulevards
als een melange
mijn vroegste uren verstaat.

Verdwaal in mijn musea of plantsoenen.
Zie hoe ze elkaar hier vinden
de fashionista's, de studenten, de senjoren
in perfecte symbiose.

Laat de dag verleiden met mijn

smaken,

Flaneer, koketteer,
als een langoureuze dame.
Stijlvol, elegant,
nooit exuberant.

En strik dan neer
in de lucht van plein of kathedraal
tot de avond magnetisch oerijst
van de horizon,
als stemmen vervagen,
en ergens nog, de echo van een lach.

Laat me daar los.
Of blij
tot ik mij wentel
in de inkt van de nacht.

schoonheid leeft en overwint

DISCUSSIE

Zoals in de inleiding al is aangehaald is deze thesis niet gegroeid uit een onderzoeksvraag maar uit een ontdekkingstocht. Het verschil tussen beiden is dat wanneer we een vraag stellen, we op zoek gaan naar een concreet antwoord. Dit ligt anders bij een zogenaamde ontdekkingstocht. Waarbij we niet concreet opzoek gaan naar een antwoord, maar een tocht ondernemen om informatie te verzamelen dewelke later kan samengebracht worden.

Ik zie deze scriptie dan ook als een resultaat van een persoonlijk experiment. Tijdens dit experiment liet ik me leiden door intuïtie en toevalligheden. Op deze manier werken was totaal nieuw voor mij. Het is niet verwonderlijk dat ik aan de start een erg terughoudende en afwachtende houding aannam dewelke vooral te danken was aan angst. Angst omdat ik niet precies wist welke weg ik op moest en waar die weg mij zou brengen. Het fijne was te ervaren dat gaande weg boeken, ontmoetingen, archieven en ontdekkingen schakels vormden die doorheen de zoektocht automatisch aan elkaar gekoppeld werden. Zo bracht een bezoek aan het archief mij tot de zoektocht naar een boek. Waarna die zoektocht naar een boek mij verder dreef naar het onderzoek van het pand. Om het pand beter te begrijpen was er weer meer literatuur studie nodig. Op deze manier bleven deze verschillende elementen mij stimuleren om een zo uitgebreid mogelijke bagage aan informatie te verzamelen. Het is fijn om op het einde al deze puzzelstukken te zien samenvallen in een duidelijk en helder verhaal.

Dit neemt niet weg dat ik op sommige vlakken misschien duidelijker en productiever kon werken. Voor deze zoektocht was immer geduld nodig. Toeval wil nu dat geduld en interieurarchitectuur vaak niet hand in hand gaan. Er is een grote druk om vooruitgang te boeken en te presenteren. Deze manier van werken strookte echter niet met de manier waarop ik het onderzoek van mijn thesis aanpakte. Hierdoor was het niet mogelijk om in deze scriptie sterk in te gaan op het ontwerp. Deze samenhang tussen het ontwerp en de scriptie zouden immers een mooie meerwaarde kunnen bieden aan deze scriptie. Dit wil echter niet zeggen dat de informatie die ik heb verzameld niet nuttig is voor de verdere ontwikkeling van mijn ontwerp, integendeel zelfs. Deze scriptie blijft een bron van inspiratie zowel voor dit ontwerp als voor de rest van mijn loopbaan.

Referentielijst

Antoninus, M. (2003). Overpeinzingen. Deventer: Uitgeverij Ankh-Hermes bv.

Bekaert, G. (z.j.). Le Corbusier, Huis Guiette. [<http://www.tento.be/OKV-artikel/le-corbusier-huis-guiette> geraadpleegd op 17.04.2015]

Bontridder, A. (1979). Léon Stynen, leven en werk. Antwerpen: Drukkerij Lloyx.

Boom, S. & Griffioen, R. (z.j.). Nieuwe Bouwen. [<http://www.architectenweb.nl/aweb/archipedia/archipedia.asp?ID=9479> geraadpleegd op 01.05.2015]

De Caigny, S. (2010). Bouwen aan een nieuwe thuis. Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Den Boef, A & Van Faassen, S. (2013). Van De Stijl en Het Overzicht tot De driehoek. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Hasselt. (z.j.). Geschiedenis van Hasselt. [http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Hasselt geraadpleegd op 01.05.2015]

Kennis- en projectenbank. (z.j.). Omgangsvorm 3 [<http://www.kennisbankherbestemming.nu/kennisdossiers/interieur/omgang-met-historisch-interieur/intern-en-extern-relaties-blijven-gchand-2> geraadpleegd op 25.04.2015]

KHLim. (z.j.). About Belgium & Hasselt. [<http://www.khlim.be/pagina/about-belgium-and-hasselt> geraadpleegd op 28.02.2015]

Kumpen. (2011). Koningin Astridlaan Hasselt [<http://www.kumpen.be/projecten/koningin-astridlaan-%E2%80%93-hasselt> geraadpleegd op 20.04.2015]

Le Corbusier, C. (1954). Une petite maison. Zwitserland: Artemis - Verslag für architektur.

Masset, M. (2012). Vergeten interbellumarchitectuur in Hasselt. Niet-gepubliceerde scriptie. Antwerpen: Artesis Hogeschool Antwerpen.

Nieuwe Bouwen, (z.j.). Nieuwe Bouwen. [http://nl.wikipedia.org/wiki/Nieuwe_Bouwen geraadpleegd op 20.04.2015]

Provincie Antwerpen. (z.j.). Léon Stynen gewikt en gewogen, [http://www.debalansvanbraem.be/braem_over_bouwen/leon_stynen_gewikt_en_gewogen geraadpleegd op 12.04.2015]

Stedelijk Museum. (1983). Het Nieuwe Bouwen, Amsterdam. Delft: Delft University Press.

Van Doesburg, T. (1983). Naar een beeldende architectuur. Nijmegen: Socialistiese Uitgeverij Nijmegen.

Vlaamse Overheid. (2010). Beleidsdomein Ruimtelijke Ordering, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, DL002596. Niet-gepubliceerde paper. Hasselt: Onroerend Erfgoed Limburg.

Von Moos, S. (1979). Elements of a Synthesis. England: The MIT Press.

Afbeeldingen

Afb. 1, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 2, Periszkop. (1923). [24.03.2015, geraadpleegd via http://commons.wikimedia.org/wiki/Theo_van_Doesburg?uselang=nl#/media/File:Theo_an_Nelly_van_Doesburg_1923.jpg]

Afb. 3, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

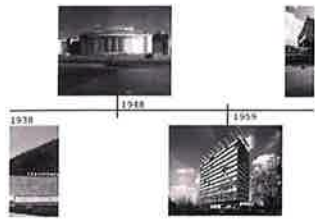
Afb. 4, Le Corbusier. (1954). [15.04.2015, geraadpleegd via <http://rudygodinez.tumblr.com/post/64198822581/le-corbusier-book-dummy-for-une-petite-maison-1954>]

Afb. 5, z.n. (1991). [15.04.2015, geraadpleegd via <https://www.desingel.be/nl/digitaalarchief/detail-5361>]

Afb. 6, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 7, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 8, z.n. (z.j.). [24.03.2015, geraadpleegd via <http://en.wikiarquitectura.com/index.php/File:00les.jpg>]

Afb. 9, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 10, z.n. (z.j.). [20.04.2015, geraadpleegd via <https://www.pinterest.com/pin/348114246169164033/>]

Afb. 11, Harald. (2006). [30.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/>]

Afb. 12, z.n. (z.j.). [11.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/>]

Afb. 13, z.n. (z.j.). [11.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/>]

Afb. 14, z.n. (2012). [11.04.2015, geraadpleegd via Masset, M. (2012). Vergeten interbellumarchitectuur in Hasselt. Niet-gepubliceerde scriptie. Antwerpen: Artesis Hogeschool Antwerpen.]

Afb. 15, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 16, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 17, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

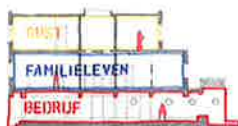

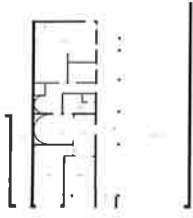
Afb. 18, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 19, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 20, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 21, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 22, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 23, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 24, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 25, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 26, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 27, Stas, Serneels, P. (1953). [11.04.2015, geraadpleegd via http://www.debalansvanbraem.be/braem_over_bouwen/bouwen_en_wonen_braem_aan_het_woord#]

Afb. 28, z.n. (2012). [11.04.2015, geraadpleegd via Masset, M. (2012). Vergeten interbellumarchitectuur in Hasselt. Niet-gepubliceerde scriptie. Antwerpen: Artesis Hogeschool Antwerpen.]

Afb. 29, z.n. (2012). [11.04.2015, geraadpleegd via Masset, M. (2012). Vergeten interbellumarchitectuur in Hasselt. Niet-gepubliceerde scriptie. Antwerpen: Artesis Hogeschool Antwerpen.]

Afb. 30, z.n. (1927). [21.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/>]

Afb. 31, z.n. (z.j.). [29.04.2015, geraadpleegd via <http://www.ncmodernist.org/breuer.htm>]

Afb. 32, z.n. (2010). [23.04.2015, geraadpleegd via http://thenorthelevation.blogspot.be/2010/05/spaces-house-braem-antwerp_03.html]

Afb. 33, z.n. (z.j.). [23.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/#jpcarousel-24547>]

Afb. 33, z.n. (z.j.). [23.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/#jpcarousel-24547>]

Afb. 35, z.n. (2012). [11.04.2015, geraadpleegd via Masset, M. (2012). Vergeten interbellumarchitectuur in Hasselt. Niet-gepubliceerde scriptie. Antwerpen: Artesis Hogeschool Antwerpen.]

Afb. 35, z.n. (z.j.). [29.04.2015, geraadpleegd via <http://www.ikoopjes.be/huishoudkundige-voedingsleer-mertens-p-7785.html>]

Afb. 36, z.n. (z.j.). [12.04.2015, geraadpleegd via <http://www.meerhierover.nl/000041/>]

Afb. 37, z.n. (1930). [15.04.2015, geraadpleegd via <http://cloclo-lifestyle.weebly.com/blog/art-deco-vs-retrol>]

Afb. 38, z.n. (z.j.). [23.04.2015, geraadpleegd via <http://www.insel-sylt.de/ausfluege/sehenswuerdigkeiten-auf-sylt/altfriesisches-haus.html>]

Afb. 39, z.n. (z.j.). [23.04.2015, geraadpleegd via <http://thecharnelhouse.org/2015/03/14/stuttgart-weisenhof-1927-modern-architecture-comes-into-its-own/#jip-carousel-24547>]

Afb. 40, z.n. (1955). [20.04.2015, geraadpleegd via <https://www.flickr.com/groups/vintagebath/>]

1

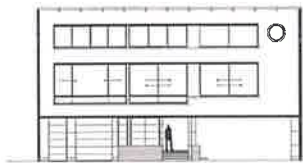
Afb. 41, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

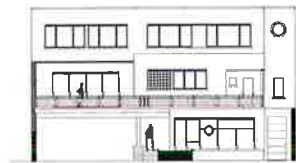
Afb. 42, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

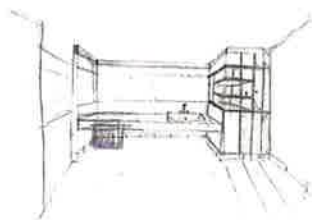
Afb. 43, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

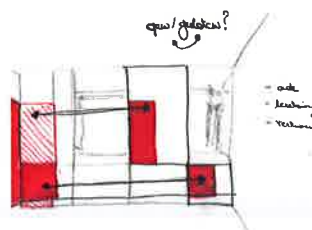
Afb. 44, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

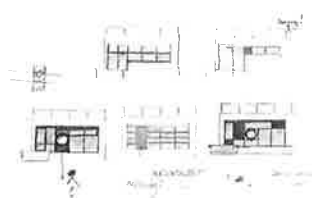
Afb. 45, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 46, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

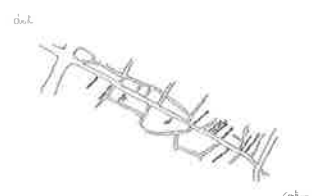
Afb. 47, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 48, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 49, z.n. (z.j.). [10.02.2015, geraadpleegd via Archief Hasselt]

Afb. 50, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 51, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 52, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

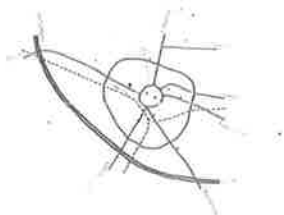
Afb. 53, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 54, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 55, z.n. (z.j.). [10.02.2015, geraadpleegd via http://www.kerkeninvlaanderen.be/pages/kerk_00010.htm]

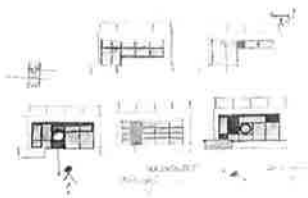

Afb. 56, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 57, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

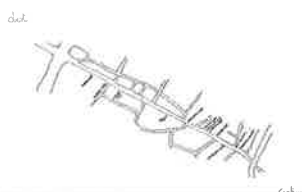
Afb. 48, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 49, z.n. (z.j.). [10.02.2015, geraadpleegd via Archief Hasselt]

Afb. 50, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

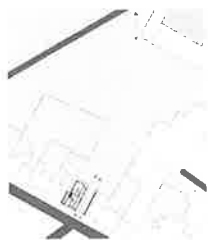
Afb. 51, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 52, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 53, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

Afb. 54, Stas, S. (2015). eigen beeldarchief.

